

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens ab Anno Domini CCCC.XL. perueniens vsque ad D.XVIII. inchoatur
ab Imperio Justini senioris: complectitur Annos LXXVIII.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 484. Felicis Pap. Annus 2. Zenonis Imp. 11. Odoacr.
Reg. 9.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14573

1. EUGENIUS II. AD HONORATUM EPISCOPUM CARTHAGINENSIS.

HYNERICVS SVB GENIVM DERIDVS.

XCVI.

XCVII.

I. THEODORICVS ORATVS ZENONI.

457

XCIX. I. X. LETA IN LASIO A MAYRIS 14.

XC. P. RYM ELLIVM GETHO. DOXO. RYM.

XCI.

INDICTVM DE DI. LETTA. TIONE. PACEN. DA.

XCII. QVO TEN DEBAT HYNERICVS CI DO. VLE.

XCIII. *Tob. L. HARENT CARHO. LICL.

XCIV.

quis obeundis ac ministrandis Ecclesie sacramentis tradito accepta a maioribus, & in posterius ingier propagata: quibus infelicissimos fugiles nostri temporis Nouarotes.

In his vocibus (subdit Victor) & lacrymis nulli iam pergere admissus est consolator, sed ardebat multitudo ad currendum, ut vbi canana erat preparata, laboriosam caperet manubium. Qui cum senes deficerent & alij forte estu inuenire delictari, caperunt hastilium cossidibus ad currendum & lapidibus tundi: unde magis deficientes, amplius lassabantur. Post vero imperagum est Mauris, ut eos, qui ambulare non poterant, legati pedibus, ut calanera animalis mortis traherent per dura & aspera lapidum loca: vbi primo vestimenta, postea membra singula carpebantur: quibus per gladios acutos petrarunt hinc caput conterebatur, alij latera findebantur, & ita inter manus trahentium spiritum exhalabant. quorum numerum nequaquam valuit colligere, multitudine coeferent. Exaltatur tamen per totum aggerem publicum vilis sepulchra sanctorum loquentibus tumulis.

Reliqui habitiores ad solitudinis loca perueniant: in quibus collocati, hordium ad vescendum vt iumenta accipiunt. Vbi etiam venenatorum animalium atque scorpionum tanta dicitur esse multitudo, vt ignorantibus incredibile videatur, quia solo statu etiam procul positi veneni virus infundat. Ab sepeque aciem percussu multum dicunt aliquando euasisse. Quorum serus virulentia, vsq; ad presens tempus, Christo deficiente, nullum seruorum eius nocuisse docetur. Sed cum illi alerentur hordaceo grano, postea & hyc ablatum est, quasi non poterat Deo, qui pluerat patrius manna, pascere & nunc in exilio marcipari.

Cogitat aciora aduersus Ecclesiam Dei, vt qui membra aliqua absciderat, totum lamianum perderet corpus. Nam die Ascensionis Domini, legatus Zenonis Imperatoris, Reginae praesente, legendum in media Ecclesia Episcopo Eugenio dirigit preceptum, quod etiam vniuersa Africa veridicis currentibus destinatur:

Rex Hunericus V. Andalarum & Alanorum vniuersi Episcopi Homoniani. Non semel, sed saepius constat esse prohibendum, vt in fortibus V. Andalarum sacrodores vestri conuentus minime celebrarent; ne sua sedulione animas subuerterent Christianas. Quam rem spernentes plurimi reperti sunt contra interdictum Missas in fortibus V. Andalarum egisse, asserentes se integram regulam Christiane fidei tenere. Et quia in pronuncia a Deo nobis concessa scandalum esse volumus: ideo Dei prouidentia cum consensu sanctorum Episcoporum nostrorum hoc nos facimus cognoscite: vt ad diem Kalendarum Februariarum proxime futurarum, omnia in excusatione formidinis, omnes Carthagine veniant, vt de ratione fidei quam nostris venerabilibus Episcopis positi inire consentiam, & de fide Homoniarum, quam defendimus, de diuina Scripturis propriis approbati: quo positi agnosce, si integram fidem teneatis.

Huius autem edicti tenorem vniuersi Episcopi tui per vniuersam Africam constitutus direximus. Data sub die XIII. Iunias, anno septimo Hunerici. est hic ipse annus. hac sunt de futura collatione Hunerici mandata fiduciam habentis defectu ratione omnino Catholicos ab ea, quam ipse exigebat, probatione, nempe vt ex diuina Scriptura vocem Confubstantialitatis probare possent, quam certo scire teificatione suorum Episcoporum in diuinis Scripturis exprestam minime reperiri: hec, patefacta fouca videretur, qua vel Catholicis fidem, quam non probarent ex diuinis Scripturis, defererent: vel si perstantem sententiam, oblata iusta videri posset occasio omnes Episcopos Orthodoxos ab Africa expellendi. Quae autem postea lecta fuerit, & quomodo hac a pijs accepta, subdit sic Victor:

Cognoscentibus igitur, qui aderamur simulq; legentibus, contrita sunt exemplo corda nostra, & contrembrati sunt oculi nostri, & vere tunc dies 2 festi nostri conuersi sunt in luctum, & cantica in lamentationem, dum edicti tenor indicaret futurae persecutionis fatorem. Et praesertim vbi dixit: In pronuncia nostra a Deo nobis concessa scandalum esse volumus. quasi diceret: In pronuncia nostra Catholicos esse volumus. Tractatum est, quid fieret. Nullum inuenit remedium imminens calamitae, nisi a S. Eugenio rationalis (si cor barbarum emolueretur) Suggestenda daretur vsq; textu conscripta:

Quoties anima vel vita aeterna ac fidei Christiane causa tractatur, inreperide (sicut regali prouidentia compromissis) necesse est, Annal. Eccl. Tom. 6.

quod conepit, suggeratur. Nuper potestas regia per V. Andalarum Notarium paritatem meam ad mouere dignata est, qui nobis de merito ac religione fidei preceptum eius in Ecclesia, praesente clero & plebe, recessit: Ex cuius tenore cognouimus ad omnes Coepiscopos meos preceptum regium similiter emanasse, vt die constituta pro disputatione fidei videretur. Quod nos venerabiliter accepto suggestimus: debere etiam transmarinarum omnium partium, qui nobis sunt in vna religione vel communionem conserui, agnosceret, quia vbiq; regno eius obtemperant vniuersi, maxime quod totius mundi causa est, non specialy prouinciarum Africanarum tantummodo. Et quia secundo responso suggerendum me promisi oblecturum; merito suppliciter peto magnificenciam tuam, vt ad dominum & clementissimi Regis aures memo atam suggestionem meam perferre digneris, quo eius clementia dignanter agnoscat, nos disputationem legu cum adiutorio Dei nullatenus dechnare vel fugere, sed sine vniuersitatis assensu nos non debere asserenda fidei nostra causae assumere. Quae petimus, vt benignitate, qua tantus est, & infirmita sapientia sua dignetur annuere. Data ab Eugenio Episcopo Ecclesia Catholica Carthagini.

Sed cum has suggestio a beato Eugenio offerretur, ille iam b, qui conceperat dolorem, vrbatur iniquitatem grauis parturire: & ita S. viro Episcopo Eugenio per Obadum Propositum regni sui mandasse videtur: Subde mihi vniuersum Orbem terrarum, & sub potestate mea vniuersum mundum redigatur: & facio, & Eogen, quod dicit. Ad quod beatus Eugenio respondit, vt potuit: Quod rationem (inquit) non habet, dicit non potuit: sic est hoc, quomodo fidei per homini, vt per aera feratur & voluet, quod moris non est humana natura. Diximus: Si nostram fidem, qua vna & vera est, per fides Regis cognoscere desiderat, mittat ad amicos suos: scribam & ego fratribus meis, vt veniant Coepiscopi mei, qui vobis notisum communionem fidem nostram valeant demonstrari: & praecipue Ecclesia Romana, quae caput est omnium Ecclesiarum.

Ad haec Obadus: Ergo tu & Dominus meus Rex similes estis: Eugenio Episcopus dixit: Ego non sum similis Regis, sed dixi: Si veram cognoscere desiderat fidem, scribat amicus suis, vt dirigant nostros Catholicos Episcopos, & ego scribo Coepiscopis meis, quia Catholica vniuersa vna est iura. haud quidem haec inepie Eugenio: si quidem Au Romano praetant Imperio Principes, & tant Hunerico foderet iuncti, Odoacrin Occidente, idemque vtille Arianus, & Zeno in Oriente in Catholicos parum aequus. Sed subdit victor: Haec agebat Eugenio, non quia haesent in Africa, qui aduersus regnum obiectare vellent, sed vt illi venissent, qui alieni ab eorum dominata maiorem fidem liberatati haberent, pariterq; opprobriis nostra calumnias vniuersis terris & populis nunciarent. Ille autem, qui nollet a dolor gaudire noluit rationem, agens argumentationibus crebris, vt quoscumque Episcoporum audierat tradidit, varijs inquisitionibus agitaret. Iam ad exilium V. Andalarum secundo Donatianum, impofitus centum quinquaginta fustibus, miserat Episcopum, necnon & Susserulensem Praesulum, virum satis acutum. uno & venerabilis Manacum, Germanum, Faualum, & multos alios sustulit.

Dum haec geruntur, impetrat vt cum nostra religionis virtute illorum mensam nullus communiem haberet, neq; cum Catholicis omnino viscerentur. Quae res non ipsi aliquos praestitit beneficium, sed nobis maximum contulit lucrum. Nam si sermone cornu dicente Apostolo) sicut cancer consuevit serpere; quomodo magis communitio mensa ciborum potest inquinare: cum dicit Apostolus 4. Cum nefarys nec cibum habere communem. hinculque Victor res praesentis anni sua historia & profecutus: quae vero sequitur subinferre, sequenti anno contigisse nolcantur, nosque suo ea loco reddemus.

IESV CHRISTI, Annus 484.

FELICIS PAPI. ZENONIS IMP. II. Annus 2. ODOACR. REG. 9.

I AM voluitur annus Domini quadringentesimus octogelimusquartus, duobus notatus Consulibus, Theodoric Gothorum Rege, atque Venantio, Merit barbarus Rex

a Jordan & alij.
b Lh. 28
II. LEGATI APOSTOLICI FELICIS M. A. L. I. HABITIA ZENONIS.

Rex ob debellatos Imperij perduelles (vt dictum est superius) non triumphum tantum atq; equestrem statuam, sed & Consulatum, imo & adoptionem Imperatoris, vt gestarum rerum scriptores affirmant: quin insuper euexit illum Zeno in spem Occidentalis Imperij potiundi. Ita planè Imperator imbellis ad turbam & Ecclesia concitandas tantummodo comparatus, dum rebelles deprimit, barbarum Regem plurimis officijs demeretur, cuius ope suffultus, nec Deum trimeri, nec homines reuereri curauit. Etenim hoc anno eò audacia sceleratus progressus est, vt cum religione ius quoq; gentium violaret. Quomodo autem id acciderit iam enarrare pergamus.

Cum enim duo Episcopi Vitalis atque Misenus Apostolicæ sedis legatione fungentes, ab ipso Felice Romano Pontifice mis., Constantinopolim peruenissent: perinde ac si non ad regiam ciuitatem, neque ad Christianum Imperatorem se contulissent, sed in siluarum recessibus incidissent in grassatores; continuo tenti, scriptis, quæ ferebant, exuti, atque carceri mancipati sunt: missi namque, loco accurrentis cum facibus cleri, hastati satellites: fuit pro cantu psalmodum sonitus carenarum, loco acclamationum iurgia atque blasphemia, pro osculis spura, pro salutatione repensæ sunt contumelia; ac deniq; pro Ecclesia, in quam primo deduci solerent, tetrus paratus est carcer. Eiusmodi planè esse solent opera hæreticorum, vt omnia vi metaq; agant, nulloque charitatis simbolo pacifice cum pijs, sed fustibus, gladijs, atque carceribus tractent. Innouata vidit hoc anno Macedoniana tempora Cõstantinopolis, cum Imperatoris potentia furit hæresis truculenta, sanguinem sitiens Orthodoxorum.

Sed quod deterius est, succellit violentiæ fraus: illa valuit tanquam leo futens perfidus Imperator: ista præuoluit tanquam draco insidians Acacius eius ciuitatis Episcopus: qui p̄lexit blanditijs, inuitauit illecebris, mellitjs; sermionibus emolliuit tandem streta pectora sacerdotum: sicque liberasti eos vinculis fecit, vt grauiori categoriæ præuicationis altingeret: sic exemit & carcere, vt in profundum impietatis barathrum concideret. Sed dum sibi subdole reddit eos obsequentes & Principi, apostatate fecit à Deo, & à quo missi fuerant, Romano Pontifice: Quid demum? O indignum facinus! o portentum! ignominiosè admodum cessit legatorum Apostolicus vigor, enouata est constantia sacerdotum, emarcuitque penitus inconfessum hæcenus robur Antistitum, cum contra mandata Felicis Papæ, vt Acacio communicarent, induciti sunt, vtq; audirent absque contradictione recitari in Ecclesiæ sacris Diptychis nomen nefasdi hominis Petri hæretici Alexandrinæ Ecclesiæ inualoris.

Tanta hæc torpescentes admisere legati Apostolicæ sedis, nobile susceptum munus turpi præuacuatione fœdantes, inuidentes notam Ecclesiæ non habent in sculam, neque rugam; immemores planè petreæ, è qua scissis & canuetae laci, è qua præcisi esse fecit, Petri, inquam, Apostoli successoris Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ inuiolata hæcenus amplitudinis, & qua profecti essent Constantinopolim corrigere euos, à quibus ipsi præcipites acti sunt.

Rem adeo fustissima paucis his Liberatus Diacorus narrat: Itum est Constantinopolim: & prædicti Episcopi in custodiam sunt redacti, chartis sublati, ne Catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur: Quos iterum post hæc Acacius de custodia euiciens, seculum fecit procedere, vt quasi confirmato Petri sacerdotio dimitterentur. Et inferius hæc addit de Felice Defensore socio legatorum: Felix Defensor Ecclesiæ qui cum legatis directus fuerat, impediens infirmitate, cum ipsis pergere non potuit: sed postquam Vitalis & Misenus è custodia Constantinopolis sunt egressi, perrexit cum chartis Ecclesiasticis Constantinopolim, passusq; eis & ipse, sublati chartis, grauisimam custodiam, hæc ipse per breuiter nimis; quæ tamen sunt omnino ab Euagrio prætermissa; quippe securus Zachariam Eutychanum erubescerentem nefanda ista memoriæ commendare; eareliquit omnino pressa silentio.

Auspicator autem narrationem Euagrius ab excusatione Zenonis Imperatoris ad Felicem Pontificem missa, cum ait: Zeno aciem rescriptis ad Felicem Romanum Pon-

ficem, cum frustra perturbatum verbis Ioannis, qui cum intrando se astrinxisset, nunquam omnino selem Episcopatus Alexandrinæ occupatum, violatâ fide, & iurcurando neglecto, nullum non sacrilegi genus admisisset. Petrum verò non sine accurata de eius fide inquisitione ad sacerdotij gradum elatum fuisse; sed cum subscripsisse sua manu, se fidem trecentorum decem & octo sanctorum veterum qui Nicæa conuenerant, cui sanctum Concilium Chalcedonense conuenit, approbare. Ista enim à Zenone scripta sunt, his verbis: Debeo pro certo cognoscere, & nostram pietatem, & Petrum sanctissimum, de quo ante dictum est, & omni sanctissima Ecclesiæ sanctissimum Concilium Chalcedonense completi & reuerari: quod quidem Concilium cum fide Concilij Nicæni conuenit: hæc Euagrius de excusatione Zenonis Imperatoris.

His Romam perlati, necnon quæ ab Orthodoxis monachis ad Felicem Papam contra legatos scripta sunt: statim ipse Romanus Pontifex Felix conuocauit, ex more, Episcoporum Concilium, vt tantum nefas ex proditione legatorum admissa sententiâ omnium damnaretur, & tam ipsos proditores, quam ad scelus impulsos par damnationis pena percelleret. Quæ autem in hoc Concilio acta sunt, Euagrius in primis narrat his verbis: Extant præterea in Actis eiusdem Concilij Romæ habiti sub Felice Episcopo, tum à Cyrillo monacho Acemetarum ordinis, quem supra posuimus, tum ab alijs monasteriorum præpositis Constantinopolis, tum ab Episcopis & clericis Aegypti ad Felicem Papam contra Petrum, vt potè hæreticum, & eos, qui cum eo communicabant.

Porro ijdem sanctissimi monachi Orthodoxi degentes Constantinopoli lapsu legatorum veluti ingentis molis ruina concussi sunt: sed tamen minime dependere animum; verum maioribus sumptis spiritibus, moralis quos delegarunt, qui Romam cuncta referre Pontifici aduolarent. De his enim addit Euagrius ista: Qui autem ex domicilio monachorum, quos Acemetas vocant, venire ad Felicem, Misenum & Vitalem propter eam coarctauerunt, quod ad ipsorum inque Constantinopolim aduentum Petri nomen clam & occultè in sacris tabulis loge consueuerat: ex eo autem ad presens vsque tempus palam & aperte Misenum & Vitalem Petro communicasse. Epistola quidem Aegyptiorum tum ista de Petro complexa est, tum etiam quod Ioannes & Orthodoxus esset, & vt leges Ecclesiasticas posularet, ordinaret; Petrus autem à duobus solum Episcopis ad idem erroris prauitate cum illis infectis creatus; tum denique quod statim post Ioannis fugam nulla non supplicij genera Orthodoxi ab eo inflata. Quæ omnia Acacio per quosdam, qui Constantinopolim venerant, significata esse, Acacianisq; Petro in omni dno, quam uolabatur, subsidio fuisse memorant.

Crederet etiam res ista sermone Simonis monachi, qui fuit ex numero eorum, qui vocantur Acemetæ missi à Cyrillo ad Felicem: Nam Misenus & Vitalis ab eo fuerint reprobeni, propter eam quod cum hæreticis communicauerant; idque cum nomen Petri, vt hæretici palam in sacris tabulis recitarentur: quodq; cã ratione multi simplices homines ab hæreticis in errorem aduoluerent, qui affirmare non dubitarunt, Petrum ab Episcopo Romano in communionem receptum esse. Addidit etiam Simon, cum quiddam questione rogerentur, Misenum & eius sanctores noluisse quemquam Orthodoxorum in colloquium venire, vel literas reddere, vel quicquam contra veram sinceramq; fidem admissum accuratè examinare. Producebatur item in medium Syluanus presbyter, qui vna cum Miseno & Vitale fuisse Constantinopolis; uia, verba monachorum confirmauit. Lecta est præterea Acacij Epistola ad Simplicium, quæ significabat, Petrum iam pridem & abdicatum fuisse, & sicut tenebrarum declaratum. Quibus de casu Misenus & Vitalis de sacerdotij gradu dimouerentur, & à sacrosancta & pura separarentur communiõne: idq; de sententiâ totius Concilij.

Quod quidem Romanum Concilium qua sequuntur de Petro pronunciauit: Petrum hæreticum iam pridem sententiâ sacra sedis Apostolicæ condemnatum, interdictum Ecclesiæ, & anathematem multam Ecclesiæ Romana non recipit. Cui quoniam licet nullum aliud crimen obijciatur, hoc profectò satis habet ponderis, nam quidem non posse Orthodoxis præesse, quod ad hæresim ordinatus fuit. Eadem Concilij sententiâ hoc quoq; complexa est: Acacium Episcopum Constantinopolitanum grauisimo crimine dignum res ipsa declarauit: quippe tametsi litteras ad Simplicium scripsisset, & Pe-

III. ACACIUS SEDUCIT LEGATOS.
LEGATORUM PRAVARICATIONIO.
V. LIBERATUS DIACORUS.
VI. EUAGRIUS.

SVTH
8

Petrum appellavit hereticum; eamdem rem ipsum iam Zenoni minime patefecerat; cum certe illud. si modo amaret Zenonem, praefare deberet: verum Imperatoris desiderio satisfacere magis, quam fides consulere expectavit. haec enim Eugenius de rebus gestis hoc anno in Romano tali ex causa congregato à Felice Papa Concilio.

XI. Verum restant haud ita leuiter transeunda, sed locupletius explicanda, cum sermo sit de eo Romano Concilio, in quo summi ponderis negotium ventilatum est & definitum. Non ante quidem eiusmodi Synodum habita est, quam missi legati redierunt Constantinopoli Romam, cum idem ad dicendam causam Synodum ingredi iussi sunt, ubi parata erant scripta, necnon praesentes testis, quibus legati prauaricationis accusarentur: hi enim eorumdem (ut dictum est) aduentum praesecerant. Felix igitur in tanto rerum discrimine, licet veluti captiuus sub Erulis Actianis teneri videretur Ecclesia & maiores in Oriente sciret ab Eutylianis haereticis excitatos esse tumultus, insuper Catholicae fidei aduersari Imperatorem, eumque sub Catholico pallio duplo iniquius persequentem; & in quo omnem spem collocauerat, legationem in conditionem esse conuersam aspiceret: nequaquam animo cõsternatus est; sed confurgens alacrior, nihil resistere paratis, iudicium Synodum, in qua septuaginta septem Episcopi cõuenirent: tot enim subscripsisse repperunt sententiam in Acacium lata, ut Vaticanus codex ostendit.

XII. Propter autem ergo vocati ex Italia Episcopi, ad Synodum qui simul in vnum congregati cum essent apud sanctum Petrum Apostolum, praesidente Felice Romano Pontifice, solemnibus ex more ritè peractis, iusserunt Misennum atque Vitalem Episcopos de legatione sibi creditare rationem. Sed inueniunt minime ipsi seruasse, imo transgressi esse praecipua, quae obituam eam functionem acceperant: & licet modò negarent, modò excusarent, se fuisse deceptos, nescientesque cum haereticis communicasse; conuicti tandem ex ipsius Acacii litteris, quas idem ipsi secum tulerant ad eundem Romanum Pontificem, & vtriusque omnium sententiam iudicati sunt, qui cõmunione Apostolica essent indigni, necnon ab Episcopatus honore alieni. Sic itaque abiecti infelices illi insularum Caini proieci à facie Domini, stigmatè damnationis iniusti. Porro quod ad litteras Acacii pertinet, quas ad Felicem Papam idem retulerat legati: ipsam illis professam se cõmunionem esse iunctam cum Petro Alexandriano sepe damnato haeretico, testatur Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniae. eo prociacia perfidiae frontis contumax homo peruenit, ut peccata sua licet Sodoma praedicaret.

XIII. His peractis, alia Sessione cognita est Acacii causa, allatisque in medium cunctis manifestis ab eo perpetratis criminibus, sententia omnium est iudicatus haereticorum participatione pollutus. At nec sic quidem in eum ex cõmunionis sententiam intorquere Patrius haecenus visum est: Sed scriptis ad eum rursus litteris Synodalibus, admonitus est, ut resipisceret, alias sciret se ex cõmunionis sententiam percellendum. De hac autem, quae praecessit sententiam admonitione, testatur Liberatus Diaconus verbis istis: Vbi ergo ad plenum detectum est Acacium haereticum, Papa Felix litteris suis Synodicis ad Acacium sic posuit: Peccasti, ne adges: & de prioribus supplica, &c.

XIV. Nihil planè factum praepropere ab ipso Rom. Pontifice, sed roto suae sedis tempore vique in hanc diem nihil magis ipsam curasse Felicem, quam Acacium admonere, testatur Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniae. Subdit verò Liberatus: suscepti huius Acacii litteris, perseverat, neq. recedens à cõmunione Petri, neq. suadens ei palam suscipere Chalcedonense Concilium & totum Papae Leonis. hac Liberatus. Porro desiderantur eiusmodi litterae Synodales ad Acacium missae.

XV. Constat autem tantum abfuisse, ut Acacius resipisceret, ut mox Ioannem illum Apameae Episcopum electum, qui nuper ipso Acacio agente fuerat à Romano Pontifice cum Petro excommunicatus, idem Acacius crearet Tyri Episcopum, Petrum verò Fullonem confirmaret in sede Antiochena; ut Papae Felicis litterae datae ad clerum Constantinopolitanum declarant, quae inferius recitanda erunt. Ita planè superbus nihil quavis occasione oblatum praetermissum voluit, quo aliena sibi vendicaret iura Ecclesiarum, & aduersus Romanum Pontificem niteretur; illi per omnia se factus, qui ponere statuit suam sedem super altera caeli, ut fieret. Nullimo similis: stultè nimis sibi fingens, vna cum Romano Imperio in Occidente, etiam esse Romanam Ecclesiam humi depressam, eidem contemnens obtemperare, superbè ratus ei minime cedere debere Praefulem amplissimae ciuitatis, in qua Romani Imperij scepra vigeret. Verum non super regnum & Imperium inniti Apostolicam sedem, sed super Christum Regem Regum & Dominum dominantium, ipse suo tandè expertus est damno, ut quae sunt reliqua tomihuius passim ostendit, & quae sequenti dicentur tomo, cum aboleat iustam esse eius nomen è sacris tabulis, manifestabunt. Sed iam prosequamur historiam.

Ita planè superbus nihil quavis occasione oblatum praetermissum voluit, quo aliena sibi vendicaret iura Ecclesiarum, & aduersus Romanum Pontificem niteretur; illi per omnia se factus, qui ponere statuit suam sedem super altera caeli, ut fieret. Nullimo similis: stultè nimis sibi fingens, vna cum Romano Imperio in Occidente, etiam esse Romanam Ecclesiam humi depressam, eidem contemnens obtemperare, superbè ratus ei minime cedere debere Praefulem amplissimae ciuitatis, in qua Romani Imperij scepra vigeret. Verum non super regnum & Imperium inniti Apostolicam sedem, sed super Christum Regem Regum & Dominum dominantium, ipse suo tandè expertus est damno, ut quae sunt reliqua tomihuius passim ostendit, & quae sequenti dicentur tomo, cum aboleat iustam esse eius nomen è sacris tabulis, manifestabunt. Sed iam prosequamur historiam.

Cum igitur ipsi Romano Pontifici Felici & sanctae Synodo simul innotuisset Acacium more suo contempnissimè nouissimam admonitionem, nec spem ullam penitus esse reliquam, ut resipisceret, atque errata corrigere; collatis calculis vtriusque omnium parti sententiam condemnatur, & ut indignus penitus Catholica cõmunionem ab earetis expulsi sit; scriptaque in eam excommunicationis sententia, eadem missa est Constantinopolim. Tradit hoc ipsum Liberatus his verbis: Haec (inquit) cognoscens Papa Felix, nempe admonitionem praemissam contempnissimè habitam, scripturam missi Acacio per Titum Desinforem, cuius est principium: Multarum transgressionum repperit obnoxius. extant ipsae quidem litterae, quibus huiusmodi inscriptio praefixa est.

FELIX EPISCOPUS SANCTAE ECCLESIAE CATHOLICAE VRBIS ROMAE ACACIO.

Multarum transgressionum repperit obnoxius. In venerabilis Concilij Niceni contramela saepe versatus alienarum tibi prouinciarum iura temerarie vendicasti. Haereticos peruersos atque ab haereticis damnatos, & quos ipse damnaueras, atque ab Apostolica instruxisti sed damnari, non modò cõmunioni tua recipiendos putasti, verum etiam alij Ecclesiam (quod nec de Catholicis fieri poterat) praesidere fecisti, aut honoribus, quos non mererantur, auxisti. Testatur hoc Ioannes, quem à Catholicis Apamea non receperunt, pulsamq. de Antiochia Tyros praefecisti: & Hymerius tunc de diaconis deiecit, atq. Christiani nominis appellatione priuatus, à te etiam in presbyterij praeiudicium officium. Et quasi haec minor tibi viderentur, in ipsam doctrinam Apostolicam veritatem ausu superbia tua reuendisti, ut Petrus, quem damnatum à sancta memoria decessore meo ipse reuelas, sicut testatur annexa B. Euangelij Marcii sedem te cõmuniante, rursus inuaderet, & fugatis Orthodoxis Episcopis & clericis, sui precubitis similes ordinaret: pulsosq. eo, qui illi fuerat regulariter constitutus, captiuum teneret Ecclesiam. Cuius tibi ad gratiam persona est, & ministris eius accepti, ut Episcopos & clericos plurimos Orthodoxos hanc Constantinopolim venientes detegaris affliges, & Apocryphos eius conserues, atq. anathematizantem eundem Petrum Chalcedonensem decreta Concilij, & violantem sanctae memoriae Timothei sepulcrum (sicut ad nos certiores nunc quoque nuncij detulerunt) per Misennum & Vitalem credideris excusandum, nec eum laudare desis, & multum esse precor, ut a te damnatum ipsum, quam ante retuleris, veram non iuste iactaris.

Tantum autem perseveras in hominis defensione peruersi, ut quondam Episcopos, nunc verò & honore & cõmunionem grauios Vitalem atque Misennum, quos ad eum expulsiõnem specialiter miseramus, sublatu chartis custodia passus fueris mancipari: & ad professionem, quae tibi cum haereticis habetur, exinde productos (sicut eorum professione patet factum est) ad haereticorum tuamq. cõmunionem, contempnisti, quae vel quicquam iure seruari debuit, legatione, pertraxeris, praemissisq. corruptis & in laesionem D. Apostoli, à cuius sede profecti fuerant, non solum inefficaces redire feceris, sed etiam impugnatores omnium, quae fuerant mandata, monstraris. In quorum deceptione tuam nequitiam prodidisti; & ad libellam fratru & Coepiscopi mei Ioannis, qui te grauisimis obiectionibus impetuit, in Apostolica sede secundum canones responderi diffidens, obiecta firmasti.

Felicem quoque Desinforem fidelem sumum nobis, necessitate facien-

414.14.

XVI. ACACIUS CON- DUMNA- TVR.

* Titum Desinforem, cuius est principium: Multarum transgressionum repperit obnoxius. extant ipsae quidem litterae, quibus huiusmodi inscriptio praefixa est.

XVII. SENTENTIA CONTRA ACACIUM.

XVIII.

XIX.

ciente, serini subsecutum, indignum tui censuisti oculis. Eos quoque tecum literis tuis communicare testatus es, quos constat hereticos: quid enim sunt alius, qui post obitum sancta memoria Timothei ad Ecclesiam sub Petro redeunt, vel qui se ex Catholicis eadem tradiderunt, nisi quod Petrus ab vniuersa Ecclesia atque a te fuerat iudicatus: Habe ergo cum his, quos libenter a Plebiscitis portionem ex sententia presentis, quam per tua tibi direximus Ecclesia Defensorum, sacerdotali honore & communionem Catholicam, necnon etiam a Fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen & munus ministerij sacerdotali agnosce, sancti Spiritus iudicio & Apostolica auctoritate damnatum, nunquamq; anathematis vinculo exuendum.

XX.

Caelius Felix Episcopus sanctae Ecclesiae Catholicae vrbis Romae subscripti. Data quinto Kal. Augusti, Veniantio viro clarissimo Consule. Simul subscripserunt sexaginta septem Episcopi, haecenus sententia in Acacium lata. Sed antequam ulterius progrediamur, admonendum, ex eiusmodi recitata epistola, hoc anno sub Consulatu Venantij data, redargui penitus mendacij, quae leguntur in libro de Romanis Pontificibus sub Felice, vbi dicitur, triennio post damnatum Acacium missos esse legatos Constantinopolim Misenum & Vitalem, cum ante eius damnationem missos esse eosdem esse legatos, tum ex dicta recitata sententia, tum omnium historicorum testimonio exploratissimum habeatur.

XXI.

Hic igitur datis a Felice Papa atq; Synodo de damnatione Acacij litteris, mox aliae scriptae fuerunt ad omnes Orientales Episcopos, quibus admoniti sunt, vt Acacij communionem vitarent, quem Ecclesia Apostolica sua communicatione iudicasset indignum. Paruerunt Macedones Episcopi, necnon qui praerant Dardaniae Ecclesijs: restatur id quidem Gelasius Papa in Epistola ad Laurentium, & in ea, quam ad Episcopos Dardaniae scripsit. Sed hic ille nobis modò nodus solouendus: Quomodo postea Euphemius, Episcopus Constantinopolitanus tempore Gelasij Felicis successoris atq; excusationem Acacij, ipsum non fuisse damnatum in Synodo? Papet quidem ex Gelasij epistola quæstionis solutio: nempe intellexit illum de Synodo Oecumenica, quam ipse Gelasius tradidit haud fuisse ad damnationem Acacij necessariam: sed & excusat, haud integrum fuisse Felici Orientales vocare Episcopos, quos sciret Acacij communionem pollutos.

XXII.

Scripsit & Sancta Synodus Romae collecta etiam post latam sententiam in Acacium litteras ad clericos & monachatum Constantinopolim, tum in omni prouincia Bithyniae consistentes, quibus eos de rebus in Synodo aduersus Acacium gestis admonuit, sic enim se habent, magno Dei beneficio conseruatae:

Sancta Synodus apud beatum Petrum Apostolum congregata vniuersis presbyteris & Archimandritis Orthodoxis Constantinopoli & Bithynia consistentibus dilectissimis filijs in Domino salutem.

XXIII.

Olim nobis, atq; ab initio sedis Apostolica omnium nostrarum principij fides vestre probata est sancti uati: nec dubitari potest, ita vos vera in Deum pietatis tenere constantiam, vt etiam discernendi inflos ab impijs: Fideles ab infidelibus, Catholicos ab hereticis, dono diuini Spiritus habeatis industriam. De quo gloriantes in Domino, es in nobis esset, quod in causa fidei latere nouimus: tamen ne quis pusilla sorte sit mentis, pro sollicitudine ministerij per Ezechielem Prophetam Domino specialiter vobis dicta proferimus: Quid si (inquit) speculator gladium viderit venientem, & non inuenierit buccinam, & populi se non custodierint, veneritq; gladius, & trulerit de eorum animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem vero de manu speculatoris requiram. Videtis ecce, quae nos cura constringat, quae mandata perterreat, & quod cauendum est potius, ne post taccamus aduersis, quam magis verendum diuini subiacere supplicij: & cum post celestem vocem auditi, qui quis se custodierit, sine dubitatione saluari: speculatoris sit grauior reatus, si quemquam taciturnitas eius amiserit.

XXIII.

Vnde quae sint acta, memoramus: Cum Vitalis atque Misenus in nostro iudicio constituti causas mandata sibi pro subleuatione exponerent; quoniam astutiores sunt filij, lucu filij tenebrarum prauaricatores mandata sibi legationis, circumuolente magis, operimente Acaciorum sunt reperti: ita vt quantum fama mobilitate

pracognitum est) constituit eos, praeditis contra sermam praecipit, prohibuit sui exhibuisse famulatum, cum ob hoc specialiter directi fuissent. Vtinam Ecclesia vobis audientibus cum corripit, & Petro Alexandrinæ vrbe secluso (quem S. Simplicius Papa sermo poposcerat longinquo exilio relegandum, vt Catholicis Episcopis subueniretur & populus) isti coram vobis inter alia vtriusque non solum Acacio, quod reitum fuit contraria perpetranti, sed & dem ipso, ad quos directi fuerant emittendos, se uolentes communi- casse dixerunt, nec Catholicis Episcopis & clericis, quos persequitur Acacius: callida sedulione translato subuenire voluerunt. Et cum se vniuersa sicut illi mandata sunt mentrentur egesset, litu Acacij litteris, quas ipsi detulerant, manifestum est eos sine excusatione vni esse, vnum atq; idem Petrum, Acaciumq; sentire, qui Petrum à S. Simplicio & ante Episcoporum fuisse damnatum, & ab Episcopatu ipsius reuulerat honore propositum.

Adiectum etiam tunc, cum ista in examinatione traiauerunt, quod Acacius Ioannem illum Tyrionum Ecclesiae fuerit praeside, qui Apamenis à Petro Antiochena Ecclesia tyranna fuerat Episcopus ordinatus; sed minime receptus, proprio ordinatore depliso, eamdem sedem non timuit occupare: quos tunc hypocrita Acacius ita fecit ab Apostolica sede damnari, vt his etiam Christianorum vocabulum tolleretur, quod gesta apud eum habita manifestum.

Hic ergo detestabilibus compertis, Vitalem atq; Misenum à sacerdotali collegio & sacrosancta communione suspensimus. Acacium atq; membris Christi perniciosus inhiantem, & percontantes atq; pronuncius vnam de fide Catholicam Ecclesiam disceptantem, inter Episcopos sanctos atq; inter Christianos iudicatum non haberi. Qualiter enim fieri poterat, vt sciendos tumiam Christianos nec crucifigentes cum diuidere ausi sunt, in numero fidelium censeretur: igitur omnia, quae nobis in timore Dei compertis, cogitantes & praesidentes, ne totiens extincta Eurychiana pestis haereticorum, cuius Acacius defensor est & patronus, serpens vt cancer, Christi membra disperderet, eum iam nunc e corpore Ecclesiastico, vt partem patridam, anathematizamus, sententia memoratam abscissum, Dominicis eloquijs obsequentes: Si oculus tuus, aut pes tuus scandalizauerit, abscinde eum; & proice ab te. Et vt charitas vestra possit agnoscere, venerandis Synodo Nicenensi & Ephesinae priorum, atq; Chalcedonensem contra Nestorium & Eurychotem inopiam nos tenere, &c. his subiecta fuisse videtur reata uidei instructio, quae desideratur in dicta epistola, operata liberiorum ita decurrata relicta, & adnexa sequentibus, quae eiusdem esse noscuntur epistola, videlicet:

Post illam sententiam, quae in Acacium perturbatorem totius Orientis Ecclesiae dicta est, his quoque, nunc congregate ad ditionem litteris, memoratam subdendo sententiam, quam placuit per Petrum Defensorem Ecclesiae Acacio dirigi, ne volentes aliqui circumcirca veritatem malignissimis blandimentis simpliciores, quosq; seducant. Nam si terra maris, Orthodoxis non ponerentur insidiae, plurimi ex nobis cum eadem Acacij sententia venire potuissent. Vnde nunc carissimi Antiochena Ecclesia apud B. Petrum Apostolum celebratur, rursus dilectioni vestrae, more, qui apud nos semper obrinuit, proprauius indicare.

Quotiens intra Italiani propter Ecclesiasticas causas, precinui fidei, colliguntur Domini sacerdotes, consuetudo retinetur, vt successor Praesulum sedis Apostolicae ex persona cunctorum totius Italiae sacerdotum, iuxta sollicitudinem sibi Ecclesiarum omnium competentem caucila constituat, qui caput est omnium; Domino ad B. Petrum Apostolum dicente: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praualebunt aduersus eam. Quam vobem sequentes receci decem & olo sancti Patres apud Nicenam congregati, confirmationem rerum atq; auctoritatem sanctae Romanae Ecclesiae detulerunt: quam vtriusque vrsant ad statem nostram successiones omnes, Christi gratia praesentem custodimus. Quod ergo placuit sancta Synodo apud B. Petrum Apostolum fuisse diximus) per Tyrum Ecclesiae Defensorem, & beatissimum vir Felix, caput nostrum, Papa & Archiepiscopus indicauit, in subditis continetur, his iuncta fuisse videtur excerpta sententiam in Acacium lata, iam superius suo loco à nobis posita: cui haec subiecerunt:

Sic autem Acacius impietatem possidere damnationis recondit, vt etiam decedens insoluit, vt scissus saure non designat, & cum omnino extra corpus habeatur, eius ramem membra dilaceret, & de se scriptum esse testetur: Impius cum venerit in profundum malo-

SVTH
B

DE LIT-
RIS AD
ORIENT-
ALES E-
PISCOPOS
DATIS.

a Gelasij
Epist. II.

b Epist. 4
Felice 11.
epist. Rom
Pons.

c Eccl. 33.

d e.

XXIII

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

malorum, contemnit: adiciens deteriora prioribus, persequendo
tam mortuos, cuius anima grauius delinquendo, condemnationem
secunda mortui incurrit: qui, Calcedonem Episcopo sancto quemad-
modum cognouimus inper toties, Petrum toties & se ante dam-
natum in eius immisit Ecclesiam, ut plurimum (si verum est) Ca-
tholici cesserint, relicto sui sedibus, sacerdotes, & nostra prociela
sunt porci & canibus margarita.

XXXIX. Verumtamen neminem terreat, quod damnatus Acacium non
quiescat. Elusus est satanas, & camen operator. Vicit Christus &
vinctus, nec adhuc visus abfistit. Et quia certum est nobis, meminisse
vos etiam prophetica lectionis, nec aliquid habere contra consensu
castra formiditum: opportunissime cohortamus expectantes Do-
minum, ut (sicut & nos) perseueret in finem, & sententiam quam
reperit in subditis, animo constanti retineat.

XXX. Ne quid autem maligni in literis nostris mutari apud praesenti-
mas mentes, aut aliter interpretari possit: primam clementissimo
Principi (sicut oportuit) supplicantes, has easdem literas nostras ad
dilectionem vestram, clerum, plebem, & amplissimum Senatum
directimus, quibus singuli vniuersis, subscripsimus, diuimum peten-
tes auxilium, ut vitato insidii, haec ad vos scripta faciat peruenire.
Et alia manu: Deus vos in dolentes custodiat, filij dilectionis: sub-
scriptions Episcoporum.

XXXI. Candidus Tiburtinus ciuitatis Episcopus Pyro Alexandrina Ec-
clesia peruersi, & Acacio quondam Eccl. sic Constantinopolitana,
necnon etiam Petro Antiocheno ab Episcopatu & Christianorum
numero olim iure & merito segregati, omniumq; sequacibus po-
rum, sequens auctoritatem sedis Apostolica secundum non vniuersa
Eccl. statum Catholica deliberatione prolata, anathema di-
cens subscripsi. & quadraginta duo Episcopi similiter sub-
scriperunt, haec in ibi de epistola Synodali. Ex hacigitur
Candidi Episcopi Tiburtini subscriptione manife-
stum redditur, non vnum tantum esse in Synodo Romana
damnatum Acacium, sed & repetitam damnationem Pe-
tri Antiocheni, & Petri Alexandrini Episcoporum hære-
ticorum, eosdemq; sedibus ex-auctoratos.

XXXII. Quod verò ad ipsos monachos Constantinopolitanae
Eccl. ad quos Synodalis epistola data est, spectat: ma-
gna quidem Dei prouidentia in his moderandis eluxit, ut
compensato certamine, tunc pro defensione Catholicae
veritatis insurgeret monachi, cum eiusdem Eccl. Ep-
iscopos faueret haereticis: sicut contra cum Eutyches Ar-
chimandrita vna cum suis haereticis seminaret, tunc ex ad-
uerso staret Catholicus eiusdem ciuitatis Antistes sancti-
simus Flavianus. Perseueravit & in posterum eiusmodi
monachis vna cum sancta Romana Eccl. in fide Catho-
lica defendenda constantia, digna quidem laude: ut planè

Isai. i. illud cuius decantare liceret: Nisi reliquisset Dominus se-
men, & quidem semen verum, semel sanctum, quasi Sodoma & quasi
Gomorraha fuisset: Sed de his saepe dicendum suis locis in-
ferius.

XXXIII. Haec igitur cum hoc ipso anno, qui secundus Felicitis
Pontificis numeratur, ex nota Constantis & alijs signis
facta esse, certissimum sit: soluenda illa obiectio est, quam
ex Gelasij Papae epistola quis posset inferre, cum scribens
ad Anastasium Imperatorem dicit, triennio ferme labo-
ratum esse cum Acacio, ut emendaret quod deliquisset,
antequam Felix in eum sententiam damnationis interret:
cum tamen hic sit secundus Felicitis annus. Ad haec dicendū
est, nequaquam triennium illud ad Felicitis sedis tempora
referendum esse, sed ad numerum illum explendum ex-
trema Simplicij tempora computanda, ut quae dicta sunt
superius acta ab eo esse contra Acacium docent. Testatur
id quidem Gelasius de Acacio ab Eccl. Romana per
triennij ferme temporis spatium saepe praemonito in ep-
istola ad Dardante Episcopos data:

XXXIV. Quid autem acciderit, cum anathematis litterae Con-
stantinopolim perlatae sunt, Liberatus Diaconus narrat
his verbis: Datus Acacio huiusmodi literis, eas non suscipit, patro-
cinio sultum Imperatoris: ita ut cogentur, qui eas debuerant per
quemdam ignotum monachum Acemetensem, ipsam chartam dam-
nationis diu incederet ad celebranda sacra suspendere in iu pal-
tio, & discedere. Addit ad haec Nicephorus, monachos illos
monasterij Dij nominati, qui commissi ad hoc opus
fuere, ab Acacianis dira passos esse, occisos exijs aliquos,

nonnullos vulneratos, vel custodijs mancipatos: quorum
celebris est memoria in tabulis Ecclesiasticis, in quibus
monachorum Dij monasterij eiusmodi occasione nece-
torum gloriosum martyrium annotescit. Postò monaste-
rium Dij dictum fuit ab Archimandrita Dio, qui egregie
ibi Constantinopol. claruit sanctitate, cuius meminit
in Notis.

Addit Nicephorus ex Basilio Cilice veteri historico
(cuius meminit Suidas, quem ait fuisse Episcopum Ire-
nopolis) Acacium eò infante peruenisse, ut non e ipsius Fel-
icis Papae è sacro et a ferit Albo, cum nullus ante eum, quam-
uis complures haeretici & haereticarum illi praesertim ci-
uitati Episcopi, tantum nefas nec cogitare ausus esset.
At cum legis Acacium è sacris Diptychis nomen Felicitis
Pontificis obliterasse, in memoriam reuoca Dioscorum
Alexandrinum id ipsum aduersus S. Leonem Papam, in
cum anathema inferendo, tentasse: & considera, quales
esse consueverint, qui aduersus Romanos Pontifices in-
surrexerunt. Non id praedecessores Acacij Alexander,
Paulus, Chrysothomus, Proclus, & Flavianus Episcopi sa-
ctissimi & laudatissimi aliquando vel in animum in duxe-
re, neq; anagelofores Dioscori Dionysius, Petrus, Alexan-
der, Athanasius vel huius saltem cogitatione tentarunt:
imò hos omnes, eorumq; similes constat omni reueren-
tia & honoris cultu profectos esse Romanos Episcopos:
aduersus quos dumtaxat cornua erexisse eiusmodi cogi-
tas bestias illis similes, quas Ioannes saepe in vita praui-
dit. His se iungant socios Nouatores, eorumq; vestigia
sectentur, tantis ductibus gloriantes, eandem a Domino
cum illis accepturi in sinu metcedem.

Sed quid insuper contempserit Acacius? Addit Libera-
tus, numquam cessasse sacra peragere anathematis licet
vinculis alligatum. Et quid sibi non licere, in concilio
existimasse, qui semel castra Fidelium deserens, ad ini-
micos se contulit transfuga? Et quid diabolo suadent ne-
gasse haereticus, qui eius impulsu ipsam transiit pietatis:
Et quos ad humilis acquiescet mandatis saluberrimis
imperantis, qui ei se subdidit seruus, qui est Rex super
omnes filios superbiae? At leuiora haec vita sunt et uentis be-
stiae, quae pro nihilo duxit praecipuas sedes & totius Ori-
entis metropoles haereticis tradidisse, cum & Orthodoxos
omnes, quos secer Episcopos ab Ecclesijs suis expellens
ac fugans, easdem nefarijs hominibus dederit, quos rum
haereticis infamaret, tum vitae turpitudine damnaret.

Sic igitur autum est malum, & ruina latius patuit, cum
post collatas Patriarchales sedes possidendas, imò dissi-
pandas haereticis, etiam in alias praecipuas Orientalis Ori-
bis Ecclesias, pulsus pastoribus Orthodoxis, subinduxerit
latrones & fures, atq; ad hoc tantum in ouile ouium, ut
perderent adque macerent, immiserit. Audi de his Gelasij
Papae aeternas, & lacrymas inuere nec post plura anno-
rum spatia deterfas vel exsiccatas, sed uberiori scaturigine
iterum atque iterum erumpentes pro mensura exerce-
ntis in Eccl. ista malorum alluiope torrentis: ista enim
ipse deplorat in epistola ad Episcopos Dardaniae scripta,
cum in eundem Acacium ait: Quae deniq; per totum Ori-
entem synodo, eccles. Orthodoxis nullo crimine maculatis, prauos
quosq; & criminibus involutos sua prouisione suspensit. Quae sy-
nodo tot aliena privilegia nefandae populator inuasi: Sed libri non
sufficerent, seragularum eius, quas per Ecclesias totius Orientis exten-
dit, sigillatim describere moliamur. An illud istius arguentium
nobis estimant opponendum, quod factura sua in imperatorem nisus
est lactare personam? Cur igitur quando voluit, obstitit Basilio
tyranno, certe haereticus vehementer insulis: & interius de iisdem
agens, si exaggerat:

Quasi verò tantam in Alexandrini Petri communionem Acacium
pernicator extiterit, & non in omnibus, quos vel fuit, dispulsi
Catholici Pontificibus tanquam tyrannis, Eccles. quibuslibet pra-
poni, vel taliter propositis peruerit communionem permixtus est, qui
hoc ipso secundum canones fuerant ab Ecclesiastica communione
pellendi, quod se passus fuit successores vniuersi sacerdotibus adhiberi.
Quis autem non perficitur Christianus, quod Catholicis Pateribus
propria sede deicatis non nisi haereticis potuerit introduci? Quibus tamē
cunctis vel auctor fuit Acacius subrogandus, vel subrogatis commu-
nica-

Marty-
rol. Rom.
ex Grat.
dia s. Fe-
br.

XXXV.
ACACIUS
PAPAE
DELET.

8. Apoc. 11.
13. 17.

XXXV.
h. Liberat.
c. 9.

XXX-
VII.
CATHO-
LICIS OR-
IENTALIS
EPISCOPI
A B AC-
CIO DE-
POSITI.

1 Tom. 1.
p. 10.
Fent. 2.
p. 11.

XXX-
VIII.
QUANTA
MALA A
CACIUS
EXPE-
TRARI.

nicator accepit, huiusque, qui à communione hereticorum nullatenus discrepabant. Cur igitur vel cum hoc serivideret Acacius non sicut sub Basilio iam fecerat, ad Apostolicam sedem referre curavit, ut si solus ipse non poterat, iunctis cum eadem consilijs atque tractatibus, apud Imperatorem quæ religioni competrent, allegarent? Nam si Basilius (ut dictum est) tyrannus & hæreticus scriptis Apostolicæ sedis vehementer infractus est, & à pluribus revocatus excessibus: quanto magis legitimus Imperator, qui se Catholicum videri volebat, potuit cum Apostolica sede cunctorum quoque Pontificum moderatâ suggestionem mitigari, præcipue cum eiusdem Acacij esset specialis fautor & amator, qui litteris suis tam ipsum Acacium, quam sanctæ memoria Papam Simplicium magnis laudibus extulisset; doceretur, quod hæreticis constantinensibus restitisset? Cur tanto tempore Acacium inter ista conticuit, nisi quia præpediri volebat vilitatem, quæ desiderabat expleri? hæc & alia Gelasius in detestationem Acacij.

XXXIX

Porro pulsi ex Oriente Episcopi Orthodoxi, magno suorum luctu, hinc inde dispersi sunt apud Occidentales, ubi fides Catholica illibata magis servaretur & illæsa inter barbaros Etruscos, quàm in Ociète, ubi tum Episcopi, tum Imperator atque ei patentes dominarentur hæretici. Qui autem pulsi ex Aegypto, vel aliunde à Petro Mogo, vel ab Orientalibus Ecclesijs à Petro Cnapho se cõtulerunt Constantinopolim apud Imperatorem de passis cõtumelijs conquesturi, ibi ditionibus eos pœnis afflictari contigit. Nam de his hæc Liberatus summam narrat: Porro Petrus de proprijs ciuitatibus proprijs expulsi sacerdotes, ex quibus nonnulli apud Constantinopolim persecutionem gravissimam pertulerunt.

Liberat. Dicit. Bp. c. 18.

XL.

Scandalizabat autem Imperator & illos, qui à parte Nephalijs Abbatis erant, & qui circa Ioannem Episcopum Egeninum, & Prepositum monasterij Dionisii & Ageni contra Ioannem, præposituram ei abstulit, & eam tradidit monasterio Abbatis Amonii. Sed permanens in Episcopatu, scribens Acacio, quia esset Synodi communicator, & fallens Alexandrinos, quos non communicaret Synodo: ita ut quidam communicatorum eius clericis, monachi, & laici cognoscentes eius fallaciam, separauerunt se ab eius communione: & extra collectas facientes non passim sunt nomini eius communicare, & eorum, qui post Episcopatum habuerunt Alexandrinam, eod quod nomen Petri haberent in Diptychis. Sed subobscuta sunt hæc ex mendis (ut puto) in codicem illapsis, quæ tamen ex his, quæ dicuntur inferius, sient clariora. Porro etiam alia prouinciarum horum occasione dire concussæ sunt: Aegyptus tamen grauius exagicata est: cum enim proni finibus tixas ipsa naturâ, addita verò impietate, redditi sunt penitus intolerabiles: hæreticum enim est, animos, quos semel occupauerint, efferate, & homines reddere penitus inhumanos. Sed Euagrius audiamus, qui ait:

b. Euagr. l. 3. c. 22.

XL.

Itaque cum schisma Alexandrinæ Ecclesiæ exardesceret, Petrus quibusdam Episcopis & monasteriorum Prepositis persuasit, ut cum ipso communicarent, Leonius, etiam de fide decisionis & Acta Concilij Chalcedonensis reuerent: atque eos, qui libros Dioscori & Timothei non receperunt, damnauit: quin etiam alios plurimos, cum illis idem persuadere non posset, sui ipsorum monasterijs exturbauit. Quod igitur idem Petrus inualor Ecclesiæ Alexandrinæ omnia per vim & metum agens, ciuitatem illam atque vniuersam Aegyptum in magnum discrimen addidisset, ut iam bello ciuili inter se confligerent, quatuorq; se conficerent hæreticiac Orthodoxi, Nephalijs, qui his occurrere conatus est, quomodo in discrimen adductus sit, idem qui supra Euagrius ita narrat: Hic de causis Nephalijs Constantinopolim profectus, quid factum sit, nunciat Zenoni: Qui animo propterea conturbatus, Cosmiam vnum ex satellitum numero eod mittit, qui quidem grauissimis minis coarqueret Petrum, quod tum contra litteras Zenonis de concordia scriptas fecisset, tum sua asperitate grauem seditionem excitasset. At cum nihil Cosma succederet ex sententia, præterquam quod monachi expulsi eius operâ, sui ipsorum monasterijs essent restituti, ad Imperatorem reuertitur. Quare Imperator mittit rursus Arsenium Aegypti Præsidentem, & militum præsidiariorum Præfectum: qui vnâ cum Nephalijs Alexandriam profectus, de concordia inter eos constituenta verba facit. At cum illi non posset persuadere, nonnullis eorum mittit Constantinopolim: & quamquam multa verba coram ipso Zenone de Concilio Chalcedonensi fiebant, nihil tamen de eo con-

c. Euagr. l. 3. c. 22.

clusum: quandoquidem Zeno nequaquam illi omnino assensit. hæc Euagrius.

Inter hæc Felix Romanus Pontifex cum videret res ad eum in Oriente esse turbatas, ut nulla penitus spes foret Ioannem Episcopum Alexandrinum in suam sedem restitui posse: eundem Antistitem confessorum Nolanam in Campania nobilibus præfecit Ecclesiæ, testatur idem Liberatus Diaconus, ubi ait: Ioannes verò Talanda habens Episcopi dignitatem remansit Romæ: cui Papa Nolanam dedit Ecclesiam, quæ est in Campania regione, in qua plurimos resident annos, in pace defunctus est. At de rebus gestis hoc anno à Felice Romano Pontifice factis.

Quod succedat lacrymæ lacrymis, & mætor mætorum coniungitur ex persecutione Wandalicâ in Ecclesia Africana maioribus indies accessibus auicta, & nouis semper prætextibus testatur. Meminisse hic lector debet (ut posteriora prioribus coniungamus) anno superiori promulgatum à Rege Wandalarum edictum de Synodo colligenda Africanorum omnium Orthodoxorum Episcoporum; in qua Orthodoxi cum Arianis de fide Catholica disputarent, præscriptaq; sunt ad certamen in eandem anni huius Kalendas Februarias, ut relata à Victore Acta testantur, & ipsius Regis Hunerici edictum, quod datum ibi dicitur anno octauo regni ipsius; quem quidam sub Consulibus anni huius incidere, ex Marcellino discies in Chronico: ut planè intelligas omnia suo reddidit tempore, atque cognoscas etiam, res gestas sub anno septimo Hunerici, concinere superiori anno esse relatas. His de tempore confirmatis, quam præcelleret hoc anno publicam à Rege indictam Conuentum, ex eodem auctore hic sunt decernenda, quæ sic se habent:

Cum igni iam persecutionis accenderetur, & flamma infestantis vrbis, Regis arderet: ostendit Deus nossem quodam miraculo per seruum suum fidelium Eugenium, quod prætere non debet. Fuit in eadem ciuitate, ad eum, Carthagine, quidam cæcus ciuibus ciuitatis notissimus, nomine Felix, hic visitatur à Domino, prædicturq; noctu per visum (dies enim Epiphaniarum illi sciebat) vadit ad seruum meum Eugenium Episcopum, & dicit ei, quia ego te ad illum direxi. Et illa hora, quæ benedicti fontem, ut baptizentur accedentes ad fidem, contingit oculos suos, & aperientur, & vidit lumen. Qui tali visione commotus, putans se quomodo afflatus deludi per somnum surgere noluit cæcus: sed cum iterum mergeretur in somnos, similiter ut ad Eugenium pergeret, compellitur. Rursus negligit, tertioq; festinanter & grauius increpatur. Excitat paruum, qui ei solutus erat manum porrigere. Pergit veloci agilitate ad Fausti basilicam, orat: veniens cum ingenti ibus lacrymis, iugiter eandem diacono, nomine Peregrino, ut eum Episcopo nunciat, indicans se habere aliquod secretum genus intinandum.

Audiens Episcopus iussit hominem introire. Iam enim obstitit atheni celebratis hymni nocturni per totam Ecclesiam, canente populo, concubabant. Indicat cæcus Antistiti ordinem visitationis sue, dicitq; illi: Non te dimittam, nisi mihi sicut à Domino iussus es, reddideris oculos meos. Cui Eugenius sanctus: Recede à me, frater: peccator sum, & indignus, & super omnes homines delinquens, & potest qui in hoc tempore seruatus sum, illi autem tenent genua eius, aliud non dicebat, nisi illud, quod iam dixerat: Sicut iussus est, redde mihi oculos meos. Attendens quoque Eugenius inuerecundum credulitatem, & quia iam tempus vergebat, pergit cum eo, comitante officio clericorum, ad fontem: Vbi fixis genibus cum ingenti gemitu, pulsans singularibus coelum, scribantem benedixit alium fontem: & cum completâ surrexit oratione, ita cæco respondit: Iam tibi dixi, frater Felix: peccator homo ego sum: sed qui te visitari dignatus est, præstet tibi secundum fidem tuam, & aperiat oculos tuos. Simulq; vexillo Crucis consignante oculos eius, statim cæcus visum, Domino reddente, recepit. Quem secum, quousq; vniuersi baptizarentur, ibi detinuit: ob hoc, metanto miraculo populum excitatum vnum contereret, qui receperat lumen.

Fuit postea manifestum Ecclesiæ vniuersæ. Procedit ad altare cum Eugenio, sicut mori, qui fuerat cæcus, sua saluti oblationem Domino reddidit: quam Episcopus accipiens, altari impesit: Vt strepitus gaudio metante, irreuocabilis popularum: statim nuncius pergit ad tyrannum. Rapitur Felix: inquiritur ab eo, quid factum sit, qualiterq; receperit lumen, dicit illi ex ordine totum. Dicuntq; Arianorum Episcopi: Hoc Eugenius per maleficia fecit. Et quia

oppressi

SVIN 8

12. Jan.

XLVII. EX MIRACULO OXYENNA VERITAS VIDETUR.

18. Jul.

XLVIII. OKTHODOXI MALE HABENTUR.

XLIX. CYRILLA ANOTIBUS.

L. PATRIARCHA CYRILLA DIXIT.

L. I. TUNC CLAMARE COEPI BEATUS ENGENIUS.

oppressi confusione, non poterant nubilar, eo quod felix vniuersa ciuitati manifestus esset & notus: tamen volebat cum si fas esset, occidere, quemadmodum iudei suscitatum Lazarum cupiebant occidere. hanc Victor de loco per Eugenium Orthodoxum Carthagenensem Episcopum diuinitus illuminato.

Quis non sentiat diuino consilio, atque quod de fide iniretur cum aduersariis indictus consilium id factum esse ad veritatem fidei Catholice confirmandam? ut sciretur à potius parte stare Deum, qui per fideles Antistitem talia inconcessa natura signa ederet, sicq; aliq; disceptatione satis superque exploratum redderetur, quanam Deo probata esset Catholica fides, illudq; iurum tyranni consilium cassum penitus & irritum redderetur, quo (vt vidimus) anno superiori in exilium duci iusserat, qui in Africa erant doctissimi Episcopi, qui relicti essent ad Conuentum huiusmodi celebrandum, vt minus petidantes manus, causa caderent, & sic de fide Catholica impierias Ariana trophaea victoria exaltaret. Sed (quod scriptum est) qui habitat in caelis, iridebit eos, & Dominus subsannabit eos. iam ante certamen Dei potentia vici sunt aduersarij, & vera religio tanto totius populi plausu de prostrata pestifera triumphauit, atq; cum illa vniuersa simul Ecclesia, quae eisdem vt Catholico communicabat, atq; communicatura est in aeternum, cum eadē sit vniuers corporis omnium membrorum conditio, dum capiti inhaerere noscuntur, vnde vel hoc vno potissimum inigno Orthodoxi ab haereticis distinguuntur.

Verum quod diabolus motus est, non cedere superatum, sed maiori audacia post caesum redintegrare certamen instant vna cum barbaro tyranno Episcopi Ariani, vt iam propinquante indicta ad disputandum die, confiterent cum Catholicis Episcopis manus. Non refugium nostri, sed expectant parati. Quae autem inter eos transacta fuerint, idem victor ita describit: Appropinquabat iam saturus dies ille calamitosus Kal. Februariarum ab eodem statutus. Conueniunt nos (solum vniuersa Africa, verum etiam insularum multarum Episcopi afflictione & morte confecti) Eusebium dictum multum, quousque peritus quosq; & doctissimos viros exinde separaret. Calumnias apponit, enecandos (praeter alios anno praeterito exilio peccatos). Nam vnum ex ipso choro doctorum, nomine Letum strenuū atq; doctissimum virum, post diuturnos carceris squalores in eundem conueniunt, estimans tali exemplo timorem in. ut. ens reliquos elidit.

Tandem venit ad disputationis consilium, ad locum scilicet, quem delegerat aduersarij. Estantes igitur nostri vociferatione tumultus, ne forte postmodum Ariani dicerent, quod eos nostrorum oppressa multitudine: aliqui de se nostri, qui pro omnibus resisterent, decem. Collocat sibi Cyrilla (erat hic princeps omnium Arianorum Antistitem) cum suis satellitibus in loco excelso superuisum thronum, astantibus nostris. Dirucuntq; nostri Episcopi: illa est semper grata Collatio, vbi superba non somnariatur elatio, sed ex consensu communi veniunt. Cognitoribus de contentibus, partibus agentibus, quod verum est, agnoscat. Num qui erit Cognitor qui examinatus vbi libra iustitiae, vt bene prolata confirmet, & prae assumpta res fallat?

Et cum talia & alia dicerent, Notarius Regis respondit. .... Patriarcha Cyrilla dixit. .... Legatur nobis, quo concedente istud sibi nomen Cyrilla assumptis. Et exinde strepitum concitantes, calumniari aduersarij ceperunt. Et quia hoc nostri petierant, vt saltem si examinare non liceat, prudens multitudine vel spectare relicta iniretur vniuersi sibi Catholica Ecclesia. At aduent, centensibus tandem, deesse quidem in textu nonnulla noscuntur, quibus significaretur, negatum esse Catholicis praesentia iudicis Cognitoris: sed instantibus iisdē, vt saltem populo interesse liceat, nec id concessum, immo (vt vidit) iusti sunt, qui aderant, subitus verberari. Sed pergit Victor.

Tunc clamare coepit beatus Engenius. Videat Deus vim, quam patimur, cognoscat afflictionem persecutionum, quam a persecutoribus sustinemus. Conuersusq; nostri Cyrilla dixerunt: Propono quod disponit. Cyrilla dixit: Nescio Latine. Nostri Episcopi dixerunt: Sempere Latine esse locutum, manifeste nouimus; modo excusare non debet, praesertim quia tu dum rei incendium suscitasti. At videns Catholicos Episcopos ad consilium magis fuisse paratos, omnino audientia

diuersi caulationibus declinauit. Quod ante nostri praesidente, libellum de fide conscripserant, satis decenter, sufficienterq; conscripserunt, dicentes: Sinistram fidem cognoscere desideramus, hoc est veritatem, quam tenemus, &c. Subicitur à Victore oblatum tunc libellus fidei, cuius est exordium: Regali imperio, fidei Catholicae, quam tenemus, praecipimus reddere rationem, &c.

Cui quidem libello perperam inditus eiusmodi titulus reperitur: Victor à Episcopi Viciensis de Catholica fide liber, eam namq; inscriptionem ex nomine auctoris commentarij illius puto additam. nam à Gennadio idem ipse libellus Eugenio tribuitur, cum de ipso ait: Eugenius Carthagini Africae ciuitatis Episcopus admonitus ab Iluuerio Vandalorum Reg. Catholicae fidei expositionem, & maxime verb: Homousi proprietatem discernere cum consensu omnium Africae, Mauritaniae, & Sardiniae, atq; Corsicae Episcoporum & confessorum, qui in Catholice manserunt fide, composuit librum fidei non solum sanctarum Scripturarum sententijs, sed & Patrum testimonij communitum, & per collatas confessionis suas porrexit. hanc Gennadius. verum apud Victorem idem fidei libellus minimè integer reperitur: quae enim desunt, habes in Bibliotheca SS. Patrū tomo 4. vbi integrè cūlus habetur. Quae autem haec, secuta sunt, idem Victor narrare pergit his verbis:

Cum nos ter libellus legatur oblatum, veritatis lumen nequam susterret, acie oculi potuerunt, insipientes vocibus inferendis, grauitate, ferentes, quare nos nomine nostro, Catholicos, dixerimus, statimq; mentientes suggerunt Regi de nobis, eo quod scriptum fecerimus, audientiam fugientes. Qui eadem hora auersus, & credens incedens, sstinauit facere quod volebat. Etiam conscriptum habens de decretum & occulte cum eodem decreto per diuersa prouincias suis homines dirigens. Episcopi Carthagine positū, vna die, vniuersa Africa Ecclesias clausit, vniuersamq; substantiam Episcoporum & Ecclesiarum sui Episcopi munere conuolauit. Nesciens quos, quid loqueretur, neg. de quibus affirmabat, legem, quam dudum Christiani Imperatores nostri contra eos & contra alios haereticos pro honorificentia Ecclesiae Catholicae promulgauerat, aduersum nos illi proponere non erubuerunt, adentes multa de suis, sicut placuit tyranni potestati. Hac est enim scrie datae & propositae legis.

Rex Iluudicus Vandalorum & Alanorum vniuersis populis Regno nostro subiectis. Triumphalis maiestatis & regia probatur esse virtutis, mala in auctores consilia retorquere, Quisquis enim aliquid prauidit inuenerit, sibi impoiet, quod incurrit. In quare nunc diuini iudicij clementia nostris senta est, quod quibusq; personis, prout eorum facta meruerint, seu bona, seu forte talibus contraria dūm facit expendi, simul etiam propoient componari. Itaq; huiusmodi auctibus, qui praecipuum in clita recordationis patri nostri vel mansuetudinē nostrae crediderint esse tenendam, censuram seueritatis assumimus. Auctoritatibus etiam cunctis populis fecimus innotescit, vt in sortibus Vandalorum nullos conuentus Homousiani sacerdotes assumerent, nec aliquid mysteriorum (qua magis polluent) sibi vindicarent. Quod cum viderem esse neglectum, & plerimq; esse reperiis dicentes se integrā regulam fidei tenere, postmodum vniuersos constat fuisse conuocatos, spatio temporis prerogato mensuram, ... nosq; contentioni si quid ab eorum profectio possit optari, vt ad Kalendarum Februariarum annū octauū regni nostri sine motu aliquo conuenirent.

Quis dum huc ad Carthagenensem confluerent ciuitatem, post moram temporis praesentis, aliam quoq; dilatoriam aliquanorum dierum dedisse cognoscitur. Et dum se consilium paratos astruerent, primo die à venerabilibus Episcopis nostris cui videtur esse propositum, vt Homousian, sicut Anoniti erant, ex diuini Scripturis proprie approbarent, aut certe quod à nulle & qui id excyruent Pontificibus de toto Orbe in Arimonsi Conuilio, vel apud Seleuciam amputatum est pradamnarent: Quod nequaquam facere voluerunt, vniuersa ad seditionem per se concitata populi reuocantes. Quinimodò & secundā die, dum eū mandaremus, vt de eadem fide (sicuti propositum fuerat) responderent: hoc euidenter assensu et reuerentate et an fidei vt solutione & clamoribus omnia perturbantes, ad consilium facerent minime perueniri.

Quibus hoc provocantes statim, vt eorum Ecclesia clauderentur, hanc illis conditione praescriptā, vt tandem essent clausa, quamdiu manus propositum peruenire, quod ea ob, ratione facere noluerunt, quoniam prout videntur assensu esse consilij. Aded in hoc est necessarium acustissimum retorquere, quod ipsarum legum continentia demonstratur, quas inductis sicut in errore Imperato-

LII. LIBELLUS VICTORIS DE P. VICTORIS.

LIII. ARIANUS TEMPLUM AN- TYR.

LIV. HENRIKI CI EDICTVM CONTRA CATHOLICOS.

innotescit.

LIV. MVLTAE MUNITIVAE HY-NIKICVS.

LVI. NOTI HENRIKI TEMPLUM DIBO- CIBUS OMNES CATHOLICORVM.

iuribus

Factoribus diversis, tunc contigit promulgari, quarum illud videtur tenere conceptio, vt nulla super exceptis institutionis sue Antistitibus Ecclesia patuisset, nulli liceret alios aut conuictus agere, aut exercere conuentus, nec Ecclesias aut in vrbibus, aut in quibusdam parvisimis locis penitus oblinere, neque construere: sed praesumpta Esca, vrbibus iungentur; sed etiam & fororum patrimonium Ecclesiae sua fidei sociata (sui Antistitibus pronessent: nec commemorare quacumq; loca talibus licentia patuisset, sed extorris omnibus vrbibus redlerentur & locis, nec baptismatis omnino haberent aliquam facultatem, aut forte de religione disputarent, & nullam ordinandi haberent licentiam sine Episcopis, siue presbyteris, vel alios, quos ad clerum pertinere contingeret, proposita seueritate vindictae; vt tam hi, qui se paterentur huiusmodi honores accipere, quam etiam ipsi ordinatores dentis libris auri singuli multarentur, eo adiecto, vt nullus eis locus esset vel aditu supplicandi, sed etiam si qua specialia meruissent, minime preualerent; & si in hac pernicie perdurarent, & de populo ablati, in exilium sub prosecutione idonea mitterentur.

de proprio

L. VII. CONTRA HAERETICOS LEGES LAICA CONVICTVS ADVERSVS CATHOLICOS.

In populos quoque praefati Imperatores similes facientes, quod eis nec donandi libertas, nec testandi, aut capiendi vel ab alijs derelictum, penitus subiaceret, non fiduciam nomine, non legati, non donationis, aut relictionis, qua mortis causa & pellaetur, vel quolibet codicillo, alijve forsitan scriptura: ita vt etiam qui sui Palatii militarent, condemnationi grauissima praedignitatis merito facerent subiectos, vt omni honori privilegio spoliati, infamiam incurerent, & publico crimini huiusmodi persona se cognoscerent esse subiectos: Officialibus etiam Iudicum diuersorum triginta argenti pondi panna proposita: quam si quinquae vicibus in errore perdurarent contingeret inferre, tam demum tales conuicti, atq; subingati verberibus in exilium mitterentur.

L. VIII.

Deinde codices vniuersos sacerdotum, quos persequerantur, praecipuerunt ignibus tradi: Quod de libris huiusmodi, quibus sibi nominis illius errorem perstiterat, inquit, praecipimus faciendum. Nec enim (vt dictum est) pro singulis quibusq; personis illi obseruanda praecipuerat, vt Illustres singulatum auri pondi quinquagena darent, Spectabiles auri pondi quadragesima, Senatores auri pondi sexagena, populares auri pondi vicena, sacerdotales quinquagena, Decretiones auri pondi quina, Negotiatores auri pondi quina, plebey auri pondi quina, Circumcelliones auri pondi dena. Et si qui forte in hac pernicie permanerent, consiliati omnibus rebus suis, exilio multarentur. Ordines autem ciuitatum, sed & procuratores, & conductores possessionum tibi panna videbantur affligere, vt si forte tales celare detegerent, & minime publicissent, & retentos iudicio non facerent praesentari, ipsi tenerentur ad panna: Conductores etiam regalium praediorum hac multa proposita, vt quantum domui Regiae inferret, tantum etiam Viscio panna nomine cogerentur exsoluere. Id generaliter in omnibus conductibus, vel possessionibus, qui in eadem superstitione crederent perdurandum, constituerunt obseruari. Iudicibus etiam, qui huius rei instantibus me non imminabant, panna proscriptiois & sanguinis supplicium poneretur: sed & de primatiibus Officiorum tres numero iunirentur, alij viginti librarum auri condemnatione multandis.

L. IX.

RETORQUE LITIGIOSAS CONTRA ARIANOS IN CATHOLICOS.

Quare huic necesse est constitutionibus obligari: Homousianos omnes, quos huiusmodi Cala persuasionis constare tenuisse & tenere materiam, quos ab omnibus supradictis abstinere decreuimus in prosecutione venturis per ordinem canicularum vrbium, sed etiam Iudices, qui superioribus & glectis diuis supplicia diuersis non intulisse monstrantur, omnes supradictae fidei & homousion erroribus implicatos, que cuncto praedemata est Concilio tantorum numero sacerdotum, vniuersis rebus praedictis & contrariis praecipimus abstinere, quid nihil sibi nouerint esse permissum. Sed vniuersi simul pena maneat & asstringat, si ad veram religionem quam veneramus & colimus, intra diem Calendarum Iuniarum anni octauo regni nostri conuersi non fuerint. Ad diem autem praestitutum eadem pietas nostra constituit, vt praedamatis errorum indulgentia non negetur, & obstatos aui nos supplicia digna cedecant. Qui autem in eodem errore permanerint, sicut domus nostra occupant militia, seu forsitan diuersi tituli necessitatibus, praepositi, praegradius suis dicitur superius multarum uitationes cogantur excipere, nihil valituros, quo forsitan per subreptionem, quemquam talium contigit promereri. In primis etiam, vel cuiuscumq; gradus & loci personas, hoc nostra promulgatio praecipit obseruandum, quod circa tale supradictis libris videbatur expressum, vt panna congrua subderentur. Iudicibus autem praenotari, quod statutum

est negligentes exequi, superiori panna, que talibus est praecipita, constitutum obligandos.

Verum autem manifestis diuina cultoribus, id est, sacerdotibus nostris Ecclesiarum vniuersas, vel totius cleri nominis supradicti quibuscumque terris & regionibus constitutis, qua, propria Diuinitate, Imperij nostri regimine possidentur, vna cum rebus, quae ad eadem pertinent, hoc decreto statim debere proficere, non dubitantes plus alimonie nosse proficere, quod sacrosancti Pontificibus nostris collatum est. Hanc igitur legem de fonte iustitiae producentem, cuius praecipimus innoscere, quatenus nullus siue gentium esse, quod praecipitum est, possit obtendere. Optamus vos bene valere. Data sub die sexto Kal. Martij, Carthagine, haec tenas edictum, quod quidem factis intelligitur diu ante Conuentum Episcoporum fuisse conscriptum: haud enim paucorum dierum potuit esse opus, cunctas promulgatas in haereticos ab Orthodoxis Imperatoribus leges inuenire, legere, ex eisdemq; penas impeditas in haereticos, aduersus Catholicos retorquere: vt plane verum esse experimento noscatur, antequam conuenienter vniuersis, partis Episcopi, eam fuisse in Catholicos legem scriptam, quam velamentis illo, quod in dispositione defecissent, vel tumultu in effectum in dicta Collatione, voluit obumbrari.

Sed quid acciderit in singulis locis, in quibus per vinctam Africanam Hunicorum iubeatam eiusmodi fuit promulgatum edictum, in Actis passionis septem martirum, quae ad finem librorum Victoris habentur appolita, haec leguntur: Post medicum quoque temporis, vniuersas simul Ecclesias, praedictas venerabilibus portis, cemeritis ingentibus claudenda mandauit. Vniuersa namq; monasteria vrbium, vel pullarum sanctorum, Gentibus id est, Mauris cum habitatoribus donatae, capite vnus fuit omnibus euulatus, vnus pro Christo merenda integer & plenus affectus. Parua correbant flamma lacrymarum, quae perferat Dominus cibariis corpan lacrymarum, & potariorum lacrymis mensuratum, aut forsitan sine mensura. Et si reperiret exiens de arca inhians cadaveribus mortuis pars aliqua per centum corporum, maior est tamen in nomine Trinitatis numerum filicium columbarum. Quam nobiles & optimi viri, amplis & lais castis domini, terram cum celo commutauerant, & simul corpus cum substantia tradiderunt? atq; delicata & nobilissima foemina, contra hereticum naturae, speulante vulgo, virgine case, varieg, tormentis cruciate, victima trophica portarant? Quam insensibilis iridens est a feralia, ante mundum contempserunt, quam illudrosam eius semit am introitum? &c. haec ibi.

Sed redeamus ad sanctos Episcopos, quos inter dracones Carthagine agentes reliquimus. Victor enim his verbis lugubrem tragediam profecutus, sic ait: Post haec edicta feralia veneno toxicato transfusa, iuber Numericus cunctos Episcopos, qui Carthagine fuerant congregati, quorum iam Ecclesiae, dotos, & substantiam ceperat, hostibus, in quibus erant expositi, & expoliati foras muros propelli: non animal, non seruum, non mutanda, qua forebant, vestimenta penitus dimittuntur: adducant ad huc, vt nullus qd Campiam illorum hospicio reciperet, aut alimoniam praestaret: qui autem hoc miseratione causa facere tentasset, cum vniuersa domo sua incendio creneretur. Sapienter tunc etiam proclama Episcopi fecerunt, vt licet mendicantes, exinde non abirent: quia si recederent, non tantum violenter omnino reciderentur, sed & menterentur eos, sicut mentis sunt, fugisse constitutum; maxime quia vbi reuerterentur, iam nequaquam fuerat, Ecclesiae substantia, vel domibus occupatis.

Dum ergo genentes in circuitu microrum nudo sub aere iacerent, factum est, vt Rex impius in piscinis exisset. Cui vniuersi concurrere malarant, dicentes: Vt quid taliter affligimus? pro quibus malu forte commissura perpetimur? Si ad disputationem congregati sumus, quare expoliati: quare traducimur? quare differimur, & sine Ecclesijs & domibus nostris foras ciuitatem fame & nuditate laborantes, medijs stercoreidibus volutamur? Quos illorum oculis aspicientes, priusquam suggestionem eorum audisset, insit super eos curus, sefforibus equos dimittit, vt tali violentia possent non solum conteri, verum etiam necari. Quorum tunc multi contriti suat, & praecipue senes & infirmi. Tunc deinde iubentur ad quendam locum, que dicitur Aedes Memoriae, illi viri Dei occurrere, fradem sibi nescientes aptatam. Vbi cum vniuersi, chara & ostendit unanimes: diciturq; illis ista subtilitate serpentis: Dominus noster Rex Numericus, licet dolcat, quod fueritis contempores, & adhuc eum ro-

SVTH 8

luntati obedere tar deum, ut eius officium religionis, cuius est ipse, tamen bonum de vobis cogitant. Si in auctori ita, ut quod ista charta continet, faciatis, dimitit vos Ecclesiam & domibus vestris.

LXIV. Ad quod universi Episcopi responderunt: Semper dicimus, & dicimus sumus: Christiani sumus, Episcopi sumus, Apostolicam fidem vnam & veram tenemus. Factos post confessionem fidei silentio modico, illi, qui a Rege fuerant destinati, fecerunt extorquere Episcopos sacramentum. Tunc beati vjri Iulianus & Florentianus Episcopi pro omnibus & cum omnibus dixerunt: Numquid animalia nos irrationabilia sumus, ut nescientes, quid charta continet, facile aut temere iuramus? Acceleraverunt quoque illi a Rege destinati scripturae eius populare reverentiam, & huiusmodi sermonibus fuerat coloratus, si enim calumniosa sermone turbas: iurate, si post obitum domini nostri Regis, eius solum Iulianum desideratu esse Regem: vel si nullas vestrum ad regiones transmarinas episcopos dirigit. Quia si sacramentum huius rei de deditis, restituet vos Ecclesiam vestram.

LXV. Cogitavit tunc multorum pia simplicitas, etiam contra prohibitionem divinum sacramentum dare, ne Dei populus in posterum diceret, quod vitiis sacerdotum, qui iurare noluerunt, non fuerit Ecclesia restituta. Alij quoque, astutiores Episcopi sentientes dolendum fuisse Evangelio auctoritate, ipsi Domino dicente: Non iurabis in toto. Dni sane penes multos inualuit ista sententia, quod prohibente Domino verbis illis, Non iurabis omnino, prohibendum esset vnicuique Christiano iurare, verum ad iurandum esse de illis, qui Dominus dicit per Hieremiam: Iurabis in veritate, in iudicio, & in iustitia, licitum esse iurare, Catholica Ecclesia docuit. sed de his pluribus suo loco. Pergit Victor:

LXVI. Quibus ministris Regis: Secedat in parte (inquit) qui iurare disponunt. Qui cum secederent, Notarij scribentibus, quod quid diceret, & ex qua civitate fuisset, exceptum est. Similiter factum est de illis, qui minime iuraverunt. Statimq; pars vtriusq; custodiae mancipatur. Post verba ista, quae celebrantur, apparuit. Iuramentum dictum est: Quare contra preceptum Evangelij iurare voluistis? Iustus Rex, ut civitates atq; Ecclesias vestras nunquam videatis, facti religati, coloratis iure ad excolendum agros accipiat: ita tamen, ut non pfallatis, neq; viciu, aut ad legendum codicem, & manibus gellera, non baptizatis, neq; ordinatis, aut aliquem reconciliare presumatis. Similiter non iuratis ut: Quare regnum filij domini nostri non operatis, iudicio iurare voluistis? Quia iuratum est in Consecrationem insulam religati, ut ligna profuturam manibus dominici incidatur, haec Victor, huculque profectus de Episcopis Cathaginis ad Collationem congregatis historiam, illosque reliquens, ad persecutionem, quam in alijs Africae provincijs mox post promulgati edictum Orthodoxi sunt passi, stylium conuenit. At non nōn relinquamus hunc celeberrimum sanctissimum Antilitum confessorum Conuentum.

LXVII. Exhortuisti, lector, simulque compertus es, vbi tot venandos Episcopos confessores barbarice feritatis truculentissimi Regis subiacere confexisti, cum fuerantibus Arianis in manuicellissimos sacerdotes dire fecerit, est permissa potestas. Quibus illud Dominicum a iure fuerit exprobrandum: Haec est hora vestra & potestas tenebrarum, cum mutandae sint vices, & tempus altarum, cum videntes impj turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in substitutione insperata salutis, dicentes intra se: poenitentiam agentes, & pra angustia spiritus gementes. Hi sunt, quos aliquando dabimus in derisum, & in similitudinem improperij: Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: Ecce, quomodo comparati sunt inter filios Dei, & inter sanctos spūs illorum est.

LXVIII. Quae autem post haec ita exagitationis apud Cathaginem conuenerit sanctis Episcopis, dolemus a Victore praetermissa: nisi aequitas sit existimare iniuria temporis ea ex codice excidisse, sicut & alia plura vel decurata, vel saltem mendosa reperiuntur. Constat quidem nullam penitus apud eum mentionem haberi de sancto Vindemiali Episcopo, hoc tempore martyrio illustrato, notissimo martyre, vniuerso Catholico Orbi conspicuo ex publicis Ecclesiae Catholicae monumentis f. De Rossiniano praeterea profugo ex provincia Bizacena, & in Sicilia vitā anacho-

reticam excolente, noto ex Actis sancti Fulgentij, nulla prolixius est apud Victorem mentio: ut planē accidit, ut idem Victor rerum scribendarum copia nimiam exuberante victus fuerit: quod & ipse liberaliter ingenueq; fatetur. Quamobrem quae ex sacris martyrum passionibus de his Gregorius Tuonenis in lucem prodidit, hic describamus.

Agens enim Gregorius de eadem persecutione Wandalica sub Hunerico excitata, ex alia planē, quam Victoris historia ista narrat: Legimus (inquit) quorundam ex istis martyrum passiones: ex quibus quaedam replicanda sunt, ut ad ea, quae scripturam vniuersam, igitur Cyrola salū vocatus Episcopus, haereticorum tunc maximus vocabatur, asseritur. Camque ad persecutionem Christianos Rex per diuersa transmitteret, S. Eugenium Episcopum virum inenarrabili sanctitate, qui tunc sequebatur magna esse prudentia, in suburbano civitatis suae reperit persecutor: quem ita violenter expulit, ut nec ad hortandum gregem Christum abire permitteret. Ille verò cum se videret abduci, epistolam civibus pro custodienda fide Catholica hoc modo transmisit:

Dilectissimi & in Christi amore dulcissimi filij & sicut Ecclesiae mihi a Deo commissa, Eugenium Episcopum.

Regalis enim auctoritas, & pro exercenda fide Catholica, edicto nos e Carthagine vocare praecipit. Et ideo ne adiens a vobis, Ecclesiam Dei in ambiguo, hoc est, in suspensio dimitterem, aut sentis Christi non verus pastor silentio relinquere: necessarium duxi has pro me vicarias vestra dirigere sanctitati: In quibus non sine lacrymis peto, hortor, monco, & satis abunde, doctus pro Dei maiestatem, & per tremendum iudicij diem, atq; aduentu Christi terribilem claritatem, ut fixis tenentis Catholicam fidem, asserentes Filium Patri esse aequalem, & Spiritum Sanctum eandem habere cum Patre & Filio detestant. Seruate itaque vnicuique baptismatis gratiam, custodientes chrismatu vtilitatem. Nemo post aquam reuertatur ad aquam renatus ex aqua; nata enim Dei sal in aqua conficitur; sed si in aquam redactum fuerit, omnis species eius confesum euacuatur. Vnde nos immeritò Dominus in Evangelio ait: Si sal infatuatum fuerit, in quo sal dicitur, et vitig, hoc est infatuatum, velle secundo condari, cum semel factum fuerit, non habet necessitatem iterum lanandi. Ideo, fratres, & filij filij, mee Domini, non vos contristet absentia mea, quin Catholica disciplina inheretis. Ego vos nec longinquitate aliqua obliuiscor, nec morte a vobis abuelor.

Scietis, quia quocumque nos fecerint diuidi agone, mecum est palma. Si ad exitum abieris, beati Iohannis Evangelij esse exemplum habes. Si ad mortem existum: Futere mihi Christus est, mori lacrum. Si rediero, fratres, implebit Deus desiderium vestrum. Attamen sufficit modo, quod vobis non tacuit: Manu, instruxi, quomodo potui: ideoq; immuni sum a sanguine omnium peruenitum: & scio, quia aduersus eos legentur littera ista ante tribunal Christi, cum venerit reddere vnicuique, secundum opera sua. Si reuerfus fuero, fratres, videbo vos in hac vita: si non reuerfus fuero, videbo vos in futura. Dico tamen vobis, valete, orate pro vobis, & ieiunate quia ieiunium & elemosina semper Dominum ad misericordiam deflexerunt. Memorote esse scriptum in Evangelio: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: Time te autem eum, qui possit occidere, habet potestatem: & animam & corpus perdere & mittere in gehennam. huculque Eugenij sanctissimi confessoris epistola curiam & futuram pra angustia temporis & loci concipit, cum iam ex tyranni sententia esset in exilium deportandus. Verum multa antea praecesserunt, quae Victoris volumen non habet, qui (vt ipse testatur) relictis, antequam in exilium ire iuberentur, Episcopis, ad enarrandas ciades, quae ex Regis edicto tunc inferbantur Ecclesiae, orationem conuocet. Porro ex Gregorio referemus, quae in Victore desiderantur: quae quidem esse germana, germanitas recitatae epistolae satis indicare posse videtur. Genadius enim meminit istiusmodi sancti Eugenij epistolarum, vbi ait: Epistolae veluti commentoria fides, & vnum sacri & conseruandi baptismatis omnibus suis quasi pastor dereliquit. Sed quanam epistolam istam praecesserint, audi Gregorium, qui ait:

Tractus itaq; S. Eugenium ad Regem, cum illo Arianorum Episcopo pro fide Catholica decertant. Camque cum de sancta Trinitate myste

Math. 5. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

L. XIX. g. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

DE VIN
DEMIALI
ET LONGI
GINO E
PISCOPIS.

mysterio potentissimi dei iusser, & insuper multas per eum virtutes
Christus ostenderet: in maiorem infamiam idem Episcopus, invidiam
insuperante, succenditur. Erant enim tunc temporis cum S. Eug-
enio viri pendensissimi atque sanctissimi, Vindemialis & Longi-
ginus Episcopi, pares gradu, virtute non impari: nam S. Vindemial-
is eo tempore prebatur mortuum suscitasse: Longinus autem mul-
tis infirmis salutem tribuit. Eugenius quoque, non solum visibilem
oculo: nam cecitatem, sed etiam mentium depellebat. Horum glori-
am amulatus idem Arianorum Antistes, ne vel hac
parte inferior appareret, quod virtute perficere non da-
retur, subdola arte facere cogitavit. quid autem egerit, au-
di Gregorium, dum subdit:

LXXIII
CYROLA
SYRO-
PHAM
STRIT.
FALH MI-
RACVLI.

Quod cernens ille nequam Arianorum Episcopus, nempe Cy-
rola, vocatum ad se quemdam hominem ab illo, quo ipse vivebat
errore deceptum, ait: Non patior, quod di Episcopi multa in populo
segra deponant, illos, cuncti, me neglecto, sequantur. Acquisce
nunc haec qua precipio: & acceptis quinquaginta aureis, sedate in pla-
tea, per quam nobis est transitus: & manum super clausos oculos
ponens, me praeterea cum reliquis, exclama magna virtute, dicem:
Te, beatissime Cyrola nostra religioni Antistes, deprecor, respiciens
manifeste gloriam ac virtutem tuam, ut oculos meos aper-
iens, merear lucem videre, quam perdidisti. Qui respondit, res-
piciens, in platea, transiit hereticus cum sanctis Dei: iste qui
Deum irridere cogitabat, exclamat magna virtute: Audi me,
beatissime Cyrola: audi me, sancte sacerdos Dei respice cecita-
tem potam: Experiar ego medicamenta, que saepe cecis reliqui a te
meruerunt, que leprosi experti sunt, que ipsi etiam morte persequen-
tibus: Aduro te per istam virtutem, quam habes, ut mihi de sulera-
tam restituas lucem, quia grani sum cecitate percussus.

LXXIV
QUI VI-
DEBAT,
CACA-
TYR AB
ARIANO
EPISCO-
PO.

Veritatem enim nesciens, verens dicebat, quia cacauerat eum
cupiditas, & virtutem Dei omnipotentis irridere per pecuniam a-
stimabat. Tunc hereticorum Episcopus paululum se dimittit, quasi
in virtute triumphaturus, elatus vanitate atque superbia, posuit
manum suam super oculos eius, dicens: Secundam fidem nostram,
qua recte Deum credimus, aperiantur oculi tui. Et mox ut in hoc
necesse erupit, visus mutatur in planctum, & dolus Episcopi est pate-
factus in publico. Nam tantus dolor oculos miseris illi manifestis, ut
eos digiti vix comprimeret, ne creparent. Denique miser clamare
cepit, ac dicere: Va mihi misero, quia sedulus sum ad inimico legis
diuina: Va mihi, qui Deum per pecuniam irridere volui. & quin-
quaginta aureos accepi, ut hoc facinus perpetrarem. Ad Episcopum
autem ait: Ecce aurum tuum, redde lumen meum, quod dolo-
re perdidisti. Post, rogo, gloriosissimi Christiani, ne despicis, tu misero,
sed velociter succurrite precanti. Vere enim cognouit, quia
Deus non irridetur.

Gal. 6.
Mar. 9.
LXXV.

Tunc sancti Dei misericordiam moxi: Si iniquum credis, omnia
possibilia sunt credenti. At ille clamabat voce magna: Qui non credi-
derit Christum Filium Dei & Spiritum Sanctum aequalem habere
substantiam atque deitatem cum Deo Patre, hodie qua ego perfero
patiar. Et adiecit: Credo Deum Patrem omnipotentem, Credo
Filium Dei Christum Iesum aequalem Patri, Credo Spiritum San-
ctum Patri & Filio consubstantialem atque coeternum. Hac illi au-
dientes, & se invicem amore mutuo prauecienter, oritur inter eos
sacra contentio. Quis eulsi eius signum beatae Crucis imponeret:
Vindemialis vero ac Longinus Eugenium, ille autem e contra eos
exorat, ut manus imponerent ead. Quod cum fecissent, & manus
sua super caput eius teneret: sanctus Eugenius Crucem super ocu-
los cecis faciens, ait: In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti
veri Dei, quem trinum in vna aequalitate atque omnipotentia confi-
temur, aperiantur oculi tui. Et statim ablato dolore, ad pristinam
redierunt aciem. Manifestissime autem patuit per huiusmodi cecitatem,
qualiter hereticorum Episcopus oculos cordium misero assertionis
suae velabat amictu, ne veram lucem illi liceret fidei oculis contem-
plari. O miserum, qui non ingressus per ianuam, id est, Christum, qui
est ianua vera, lupus magis gregem, quam castus effectus est, & pacem
fidei, quam in credentium cordibus deberat ascendere, prauitate
cordis sui conabatur extinguere. Sancti vero Dei alia signa in po-
pulo multa fecerunt, & erat vox vna populi dicentium: Verus Deus
Pater, verus Deus Filius, verus Deus Spiritus Sanctus vna fide colen-
dus, vno timore metuentus, eodemque honore venerandus: nam qua
Cyrola asseruit, falsa esse cuncta est manifestum, haec quidem tunc
illi: ex quibus atque irridens & libilis infelicitas recentiorum
quoque haeticorum strophas in miraculis affectan-
dis, cum patitur & ipsi Dei virtute delusi vitam adiunxit

EUGENI-
VS ILLV-
MINAT
C. CCVM.

viuenti, dum videri voluit reuocasse ad vitam fingentem
se mortuum, sed de his suo tempore. Iam vero quae post
haec Hunericus in sanctos admittit Episcopos, oratio Gre-
gorij ita profertur:

LXXVI

Videns autem (inquit) Hunericus Rex assertiones suas per san-
ctorum fidem gloriosam taliter denudari, nec crederi sciam erroris,
sed potius desit, fraudemque Pontificis sui in hoc scire fuisse de-
telam, sanctos Dei post multa tormenta post auctores, post stama-
mas, post vincula, iussit interfici. Beatum vero Eugenium decollari
iussit, sed ea specie, ut si in ea hora, qua ensis super cervicem eius ra-
cumbat, non reuerteretur ad haeticorum sectam, non occideretur,
ne cum pro martyre excolerent Christiani: sed exilio danna-
rent. Quod ita factum esse, manifestum est. Nam cum imminente
morte interrogatus fuisset, si mori pro fide Catholica desinere
responderet: Hoc est enim sempiterna vita, praestituta mihi. Tunc
suspensus gladio, apud Albigensem Galliarum urbem exilio depor-
tatus est, ubi & finem vitae praesens fecit, haec Gregorius. Ver-
um quae tradit de S. Eugenij exilio in Gallias, sub successore
Hunericus cogitauerunt, ut suo loco dictum sumus, hoc
autem tempore non in Gallias, sed in eorum Tripolitan-
nae prouinciae relegatum, Victor tradit inferius, ubi, quan-
tum passus ibi S. Eugenius fuerit, narra.

LXXVII

Sicigitur haec ad parentis animus, ex sanctorum Eue-
genij & Vindemialis virtutibus magis magisque exauca-
tus, mox iubet omnes illos Carthage congregatos san-
ctos Episcopos, gloriosissimos confessores, martyres des-
ignatos, cunctos Sanctorum, domesticos Dei, munditales,
caeli incolas in exilium deportari; quod illis triumphus
gloriae praemium vitae, iter ad caelum, atque regni corona
fuit: Caterum non vna de omnibus fuit sententia Hune-
rici, licet vnum eius praue mentis fuerit inlitterum, nimirum,
ut omnes (si posset) praeparati compelleret asperis,
vel emolliet, hec etque lenitate. Hinc itaque accidit,
ut in insulam Corsicam ad opus nauium alios relegauit,
in deserta alios Africae, alios vero in amoniora loca
proxima suis, apud praefata Episcopi, ciuitatis: Eu-
genium vero in eorum Tripolitanae prouinciae relega-
uit, ubi Praefectus erat Antonius quidam facillimus Ari-
anus, ut ab eo cogere durissima pati. Qui quidem ubi
istuc deferendum se vidit tradidit munitibus, eam, quam ex
Gregorio recitauimus, epistolam ad suos Carthagenenses
conscriptit. Caterum licet ipse in desertum locum longe
abductus esset, haud tamen cessauit suis Carthagenen-
sibus prodesse, alios commonitorias (ut dictum est ex
Gennadio) scribens epistolas. At quid vniuersae Eccle-
siae Catholicae super seipso praestitit, idem Gennadius
testatur his verbis: Alterationis quoque, quae cum A-
rianorum Praefectibus per interuenciones habuit, conscripsit, & re-
legendis per Maiorem domus Hunericus transmissit; similitudo
& praes pro quiete Christianorum eidem veluit Apologias ob-
tulit, haec Gennadius. De alio autem eiusdem Eugenij ex-
ilio in Gallias, atque eius obitu, suo loco dictum su-
mus.

LXXVIII

Porro sicut exemplo Eugenij demonstratum est, non
omnes Episcopos Africae relegatos in Corsicam insulam
esse; ita etiam ex his, quae habentur in Actis S. Fulgentij
Episcopi liquet nonnullos haud longius amandatos: in
eis enim haec leguntur: Fuit autem tunc temporis Episcopus qui-
dam laudabiliter praedicandus, nomine Faustus, qui pro fide Ca-
tholica non longe a cathedra sua iussus fuerat relegari. De multis
enim sacra doctus hoc Hunericus tyranni astra malignitas oratua-
uerat, ut iuxta patriam propriam peregrinationi incommodum
sustinentes, ad negandum Deum facili seclerentur. In eodem pro-
inde loco, ubi relegatus tenebatur, monasterium sibi construxerat,
in quo spiritaliter viuens apud omnes Christianos venerabilis
habebatur. Ad hunc ergo S. Fulgentius (quippe cui notissimum) ala-
criter venit, eius secretum cordis sui fideliter induxit, &c. nar-
rat eam, quomodo apud eum idem S. Fulgentius vitam
monasticam exerceuit, atque tandem ad regimen Ruspens-
is Ecclesiae vocatus est. At de exilibus haec tenet.

LXXIX

Priscquamur iam modum quae de eadem Wandalica
sub Hunericus persecutione Gregorius recenset his ver-
bis: Sanctum vero Vindemialem gladio pericari praecipit, quod
& impletum est in hoc certamine. Octavianus vero Archidiaconus

& mul-

multa millia virorum ac mulierum hanc fidem asserentium in-
terempta atque debilitata sunt. Sed pro amore gloria nihil orant
hac supplicia confessoribus sanctis, qui in pacis vextati, in multo
bene se noverunt disponendos, iuxta illud apostoli: Quia non sunt
condigne passioni dum temporis ad futuram gloriam, qua revela-
tur in sanctis. Multi tunc errantes a fide accipientes diuitias, inser-
uerunt se doloribus multis. Infelix autem quidam Episcopus, nomi-
ne Renocatus, eo tempore est renocatus a fide Catholica. haec de his
Gregorius ex passionibus, quas legit, Sanctorum, vtriple
testatur exordio narrationis.

LXXX. Præter illos à Victore sub hac persecutione recensitos
martyres, alij etiam (vt dictum est) passi ceperunt: Nam
& Ilidorus v̄ meminit Latini Episcopi Lepentis hōz tempo-
re sub Hunnerico martyrio coronati: qui & miranda
hæc de ipsius præfatione addit, post centum ferme annos
Iustinianum Imperatorem fuisse ab eodem martyre exci-
tatum, vt exercitum ad recuperandam Africam mitteret:
nam et omnia dextera euentura pollicitus est: quod qui-
dem vt ab eodem insigni martyre Latino fuerat prædictum,
euenit. Hæc de præclaris martyribus à Victore præ-
termissis, & quidem insignibus, vt probe intelligas ipsum
hæud omnia profecurum, vt scias codicem tuum libro-
rum ab ipso scriptorum haud integram sepe periri, sed plura
in eo deliderari.

LXXXI. Iam verò quæ reliqua sunt anni huius persecutionis
Wandalicæ, Victore prælo, profequamur, qui ait: Ad-
didit itaque hæc illa, sanguinem fides innocentium, Episcopi nec
dum adhuc in exilium abiit, pro vniuersis Africanæ terra pro-
vinciis vno tempore tortores crudelissimos designari: vt nulla
remansisset domus & locus, vbi non fuisset euictus & luctus, vt nulli
atari, nulli parceretur sexui, nisi illi, qui eorum sic cumberent vol-
luntati. Hos sustulit, illos suspensit, alios ignibus conquebantur.
Mulieres & præcipue nobilis conueta iura natura nudas omnino in
sacra publica cruciabant. Ex quibus vnam nostram Dionysiam cur-
sac abbreuit nominabo. Cum viderent eam non solum anciam,
sed etiam matronam ceteris palchriorum, ipsam primò nisi sunt su-
stibus expulsiat optare. Quæ cum peteret, diceret, de Domini
sua sceta: Qualiter libet cruciari, verenda tamen membra
nolite nudare: amplius illi magis ferentes, eorum illico vestimentis
excitatis conficiant. spectaculum eam omnibus facient. Quæ do-
trina vix garum, dum riuuli sanguinis toto iam corpore saltita-
rent, liberâ voce dicebat: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum
facere compellit, ipsa est laus mea. Et quærat scripturam di-
uinarum scientia plena arctata peris. Et ipsa tam martyre, alios ad
martyrium confortabat. Quæ suo sancto exemplum vniuersam
suam patriam liberauit.

LXXXII. Quæ cum suum vnicum filium, admodum adhuc tenera ætate
& delicatum tunc reponeretur, formidolosum conficeret, verbe-
rans eum nutibus oculorum. & vinctis an auctoritate matris ita
confortauit, vt matre multo fortior redderetur. Cui inter crudelia
verbera confuturo, ita dicebat: Memento fili mi, quia in nomine
Trinitatis in matre Catholica baptizatus sumus: non per damno in-
dumentum nostræ salutis, ne veniens inuitator, vestem non inue-
niat nuptialem. & dicat ministris: Mittite in tenebras exteriores,
vbi erit seruo oculorum, & seruid denarium. Illa pæna dimenda est,
quæ nunquam finitur: illa desideranda vita, quæ semper habetur.
Talibus itaque filium solidans verbis, velociter martyrem fecit. Ve-
nerabili verò adolescens, Maioricum nomine, in certamine confessio-
nis spiritum reddens, cursum palmiferum consummauit. Ample-
xans, illa hostiam suam, quantum potuit vocibus Domino gratias
agens, ad gaudium sui futura in sua domo maluit sepelire, vt quo-
tienti super sepulchrum eius Trinitati preces effunderet, alienam se à
filio nunquam esse confidat. Quænti igitur per eam in illa ciuitate
(vt fati sumus) acquisiti sunt Doli, longum est enarrare. Nam &
eius germana, nomine Datina, atque Leontia filia S. Germani Epi-
scopi, cognatam, Datina venerabilis Emelini medicus, religiosus
quoque Tertius Trinitatis confessione præclarus, vel Sibidensis Bo-
nificus quanta pertulerit, qualibus cruciatibus cui secegit, vel
cuiserati sunt, qui valet ex ordine dicat.

LXXXIII. Seruus quoque Tuburbitanæ ciuitatis maioris generosus &
nobilis vir per Christo quam per tulit, qui explicet pænas? Quæ post
cedes innumerabilem fustium, trochleas frequentibus elictatus,
dum tota præ vrbis pendere, nunc in sublime se tollentis eluce-
ti, dimissis iterum cannabibus, super filices platearum pondere cor-

pori veniens, vt lapu sope lapides eurrabat. Sed & sepis tradum,
& lapidibus acutissimus defricatum, & cutibus separatu, pelles cor-
poris lateribus dorsum, videres & ventre pendere. Iste tam tempo-
ribus Genferici non valde dissimilia pertulerat, ne amici cuiusdam
sua secreta nudaret: quanto magis nunc, vt sua fides sacra menta
muniret? Et si hominis gratia saluaret exhibuit fidem, quantum de-
bet illi, qui reddidit ut est pro fide mercedem?

In ciuitate verò Culsifiana non valeo quæ gesta sunt nunciare:
quia & ipsam quantitatem martyrum, vel etiam confessionem,
impossibile est homini supputare. Vbi quædam matrona aulicæ sui
hominis Victoria, dum in conspectu vulgi continuato suspensio cre-
maretur, à marito iam perditio, filijs præsentibus, taliter rogabatur:
Quid pateris conuincet? Si me despicis, vt horum, quos genuisti, mi-
serere impia paruulorum: Quæ obliuisceris vixit tui, & pro nihilo
ducas, quos cum genuisti peperisti? Vbi sunt fideles coniugalis amo-
ris? Vbi societatis vincula, que inter nos dadam honestati iura ta-
bule conscriptæ fecerunt? Respice, quæso, filios ac maritum, & regis
injuriis implere festina præceptum, vt & imminencia adhuc tor-
mentalaceris, simul & mihi doneris, & liberis no fris. Sed illa nec
filiorum stertis, nec seruentis aulicis blandimenta, affectum multo
altius eleuans, & terra, mundum cum suis despicis contemnebat.
Quam cum in aduocatione supplicij vniuersi numeris, etiam qui cruci-
ciabant, conficerent emouerunt, deposuerunt pro suo omni parte
examinem. Quæ postea recitit, quandam sibi virginem affuisse, atq;
tetigisse membra singula, & illud fuisse sanatum.

Qualiter autem Adrumentina ciuitatis ciuem Victoriam
tunc Proconsulem Carthaginensi prædicem, nescio, deficientibus
vobis: qui in Africa partibus nullus dicitur fuit, qui etiam apud impium
Regem pro rebus semper sibi commissis fidelissimum habebatur. Man-
daturus est à Rege familiariter, acturus, quid eum habiturus esse pro
omnibus, si eius præcepto facilem accommodasset assensum. Sed ille
vir Dei missus ad se tale dicit cum fiducia magnæ personam: Securus
de Deo & Christo Domino meo, dico quæ rogatus: Subigat
ignibus, adiecit his, exerceret generibus omnium tormento-
rum, si consentiret. Insuper à sim in Ecclesia Catholica baptizatus:
Nam si hæc præsen vita sola fuisset, & aliam, quæ red a est, non spe-
raremus ad regnum, nec ita scissem ad modicum atque temporali
gloriam, & ingratum existere, quæ suam fidem mihi contulit credi-
tori. Ad quod tyrannum excitatus, quantum temporum, & quan-
tu eum afflixerit pænis humanis sermo non poterit explicare. Qui
tripudians in Domino, feliciter, consummans martyrialem coro-
nam accepit.

Apud Tambatensem quoque ciuitatem gesta quæ queat certami-
na martyrum explicare? Vbi duo germani Aquifregensis ciuitatis
sibi securi de Domino iniuncti iurauerunt, & rogauerunt tortores,
vt vnâ pæna parijs, supplicij torquerentur. Et dum primo suspen-
dio, nobilibus lapidum pedibus alligatis, tota die penderent, vna illo-
rum petiuit sese deponi, & sibi inducitur laræ: cuius fater alius metu-
ens, ne fide negaret, de suspensio clamabat: Noli, noli frater: non ita
iurauimus Christo. Accusabo te, cum ante lrontho eum terribilem
venerimus, quia super corpus meum & sanguinem iurauimus, vt pro
eo inuicem patiamur. Ista dicens, & alia multa, confortauit germa-
num ad prælium passionis. Qui clamans ingenti voce dicebat: Ad-
igite supplicij, qui me vultis, & pænis Christi, per aritate erud-
bitur: quod frater meus facturus est, hoc etiam ego. Quantum tam lam-
inis ignem, adusti sunt, qualibet vngulis exarati, quibus cruciatibus
tortis, ipsa res docet, & quod eos ipsi torques à sua facie prouicerunt
dicentes: Ilos imitatur vniuersus populus, vt nulli ad nos tram
religionem penitus conuertatur, & præcipue, quia nulli liuores, nulla
pænarum vestigia in eis penitus videbantur.

In Typasensi verò quod gestum est Mauritaniam Maioribus ciuitate,
ad laudem Dei infirmare festinemus. Dum sue ciuitatis Ariannus
Episcopum ex Notario Cyrillum, ad perdenas animas ordinatum
vidissent: omni simul ciuitas nuctione nonali de proximo confugit,
relictis paucissimis, qui aditum non inueniant nauigandi: Quos
Ariannorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere
cepit, vt eos faceret Arianos: sed fortes in Domino in solam iudicia
tis infantiam irriserunt, veram etiam publice mysteria divina in
domo vna congregatis celebrare ceperunt. Quod ille cognoscens, rela-
tionem occulte Carthaginem aduersus eos direxit. Quæ cum regi in-
notuisset, Cobitem quemdam cum iracundia dirigenes præcepit, vt
in medio foro, congregatâ illic omni prouincia, lingua eius & ma-
nus dexteræ aduersus absunderet. Quod cum factum fuisset: Spiritu
sancto præstante, ita locuti sunt, & loquentur antea quomodo
loquebun-

LXXX-
IV.
OCTO-
RIA ELEV
MTANA
CERTA-
MEN.

LXXX-
V.
DE VICTO-
RIANO)
ADV-
MENTIN

LXXX-
VI.
DVOCER-
MANI A-
QV SRE-
GIENSIS
MARTY-
RES.

LXXX-
VII.
Cytia

LXXX-
VIII.
LINGVIS
EXGRES
C. NRES-
LORES LO
QVNTVR

loquebantur. Sed si quis incredulus esse voluerit, pergat nunc Constantinopolim, & ibi reperiet vnum de illis subdiaconum Reparatum sermones politos sine ulla offensione loquentem: ob quam causam venerabilis nuntius in Palatio Zenonis Imperatoris habetur, & precipue Regina mira eam reuerentia veneratur. Intellegis ex his, Victor, Victorem ipsum eiusmodi scripsisse historiam, adhuc viuentem Zenone Augusto.

Quod ad huiusmodi adeo ingens, totoque Orbe vulgatum miraculum pertinet: summam prouidentiam factum esse eius, qui facit mirabilia solus, vt cum diuinitas Filij sui impugnaretur in Africa, adeo vt qui linguam eam defendere potuissent, extra prouinciam in insulas & alia loca fuerint relegati; eamdem sine linguis, sed sublimioribus vocibus, ruba caelesti, diuino praconio, Spiritus sancti tonitruo, quo etiam aduersarij timor in ceteretur & tremor, voluerit non in Africa solum, sed vbi que terrarum audiri: vt planè dicere verè liceret: Non hominum, sed Dei voces, & illud occinere: *Altissimus dedit vocem suam, &c.*: Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia. cum ineshumana lingua ab hominibus in sui hominis confessione ipsa veritas praferretur linguam caelestis eiusdem quidem generis cum illis, quae super linguis, qui conuenerant, dum completi essent dies Pentecostae, lingua dispersit: tamquam ignis caelitus missus fuit. Vt illud propheticum vsurpare liceret: *Dominus locutus est, quis nō prophetauit?* cum ad irando modo intonuit de caelo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: cuius sono tinnirent audientium aures, non eorum duntaxat, qui eodem vixerunt tempore, sed & qui hoc nostro saeculo sunt Christiani (nisi instar apidis surdae abtudent aures) si velint, possint audire Dei vocem, restantis apud illos esse Catholicam fidem, quos testificatione sua ipse Deus significauit esse Catholicos. At quamnam fidem seclari se antea illi professi sunt: Audisti nuper eorumdem Episcopos in publica Collatione, publico dato libello esse professos, se qui se fidem illam, quam Romana profiteretur Ecclesia, qua & professi sunt esse caput omnium Ecclesiarum.

Porrò rem tantam non vni vel alteri, sed vnius prouinciae omnibus, qui remanserant, Catholicis diuinitus imperitam, nec vnà die, vel mense, annove, sed vno ferme saeculo, vsque ad obitum scilicet illorum omnium, qui talia passi sunt, patefactam; neque vnà in ciuitate, vel prouincia Africae, sed etiam in transmarinis regionibus, in quas illi dispersi sunt, predicatam, voluit Deus etiam summam auctoritatis scriptoribus reddi posteris omni ex parte testatam. Etenim non solum Victor, idemque gloriae confessionis illustri, qui istae omnia oculis vidit & manibus contrectauit, posteris commendauit: sed & imperatoria quoque sanctionis testificatione res tanta meruit celebrari. Audi diuini operis dignum praconem, Iustinianum, inquam, ipsum Imperatorem, qui in constitutione a se edita de officio Praefecti Praetorio Africae ista ait: *Vidimus (inquit) venerabiles viros, qui abscessu radiantis linguis, penas suas miserabilem obloquuntur.*

Accipe plium rursus de visu testem, doctissimum virum Aeneam Gazzum, qui his temporibus claruit Platonis philosophus, de quo & paulo inferius dicturi sumus: hic enim ad calcem disputatiōis elucubratiōis de animarum immortalitate, & corporum resurrectione, in dialogo, qui inscribitur Theophrastus, ista habet, cum per dialogum Axithaus sic ad Theophrastum: *Quod autem veri, & quidempaulo ante factum est, id (opinor) ipse quoque vidisti. THEOPHRASTVS: Quid id est, cedo? AXITHAUS: Magnam Libyam durā premi tyrannide. At quoniam tyrannus humanitatem, siue benignitatem & sanam atque veram de rebus sententiam haud admittit; sanè tyrannus criminis in loco ducit, eorum qui ipsius imperio subsunt, pyratem; iubetq; illud tam praclarum & bonum dogma sacerdotes abnegare, q; qui non obtemperant (proh scelus!) eam Deo linguam excindit, Terzi illius, de quo scriptum est in fabulis, exemplum imitatus; qui cum vim virgini fecisset, & accusationem sceleris declinare studeret, linguam exciuit. At virgo populo facinus intexuit, & exponit arte, cum natus, vt loqueretur, non daret. Illi vero, de quibus nobis est oratio, nec populo opus habent; sed ipsius naturae conditorem im-*

plorant, qui recentiore eius naturam dicere post largitur, non dato quidem alterius linguae, sed facultatis sine lingua articulate quam vniquam antea quod vellent eloquendi munere. Ego vero putabam fieri non posse, vt tibicen carens tibus, artus suos spem viliū daret, item, citharæ dū desituit cithara musicam artem eam exerceat.

At nouum hoc spectaculum cogit me sententiam illam mutare, nihilq; earum, quae videntur, verum fixum ac firmum existimare, si quidem id Denficio suo mouere velit. Ipse ego vos viros vidi, & loquentes audini; & vocem adeo articulatam esse posse miratus sum, instrumentum vocis inquirēbam, & auribus non credens, oculis indicantibus mirus remisi: atque ore aperto, linguam totam radicibus eundem vidi, ac stupellus mirabar, non sanè quo pacto vocem conformarent, sed quomodo conseruati essent. Atque hoc ipsum etiam imperis cuiusque ad credendum duritiam emoluit, ac doceret, verum ne sit, quod dicimus, corpora collapsa resurgere. haec Aeneas Gazzenus, qui (vt diximus) hoc Zenonis tempore claruit, non ab Aenea Troiano ita denominatus, sed à viro diuino Aenea Gazzeno Episcopo, quem subragatum Irenioni Antistiti, & praecellente Porphyrium virum sanctissimum Gazzenum Episcopum, quae dicta sunt superiori tomo in rebus gestis eiusdem Porphyrii de claruit. Quae praeterea miranda his ferè diebus in Syria accidisse eodem in loco ipse narrat, nos (ne à suscepta narratione longius emigremus) post haec mox narraturi sumus.

Sed & de re tanta, quae reliquae sunt testificationes (licet ad hanc faciendam illa opus non sint in re adeo perspicue demonstrata, & omni fide probata) in medium afferamus; quo fiet, vt nec improbus aduersarius & retractarius contradicere negare & a fide resilire omnino possit. Addamus igitur citatis auctoribus Marcellinum Comitem, qui ex his videntibus vixit, claruitq; sub Iustiano Imperatore. Ipse enim eadem haberi in Chronico, qui & hoc addit mirabilis: *Tūc idem Rex Hunericus vnius Catholici adolescentis vitam à natiuitate sine sermone diuinitus linguam praecipit abscondi: idemq; mirus, qui sine humano auditu Christianam fidem didicerat, mox praecisa sibi lingua locutus est. gloriamq; Deo in primo vocis sine exordio dedit. Denique ex hoc Fidei contubernio aliquantes ego religiosissimos, praeciso linguam, humanisq; tenentis, apud Byzantium integrā vocem confluxerunt, haec Marcellinus: quibus omnibus adde Procopium Rhetorem historicum, qui eodem vixit tempore, & sub Iustiano nobilissimos duxit militiae ordines, & eadem, quae vidit, scriptis testatus est.*

Habes itaque (vt de alijs taceam) quinque, qui eadem, quae viderunt & audierunt, scriptorum monumentis posteris commendauerunt, nempe Victorem Episcopum Vicensem, Iustinianum Imperatorem, Aeneam Gazzum, Marcellinum Comitem, atque Procopium, quibus tanta prodigia voluit Deus reddi omni fide testata, omnibusq; perspicua, vt posteris cunctis innotesceret, curare nostra Deum; cum tam magno miraculo, iam subacta à Wandalis Africa, ipsa Catholica fides pressuram passa tunc devictoribus triumpharet, vbi extringui penitus putaretur: Sicque certa, fida, tutaque semita, monstraretur, per quam Fideles cuncti absque errore, periculo, securi, quo tendunt, in caelum perueniant. Ex quibus non illius tantum temporis corrigi & emendari valuisse haeretici, sed omnes, qui postea emergerunt, quive hoc perditissimo tempore tamquam rapae in Aegypto ebullientes Catholicam veritatem ipsestant.

Etenim quos Deus tanto signo tot sine lingua tantibus vocibus, docuit esse Catholicos, & fides, cum eam subirent martyrium, esse veram, planè & Ecclesiam, in qua essent, dici debere Catholicam, perspicue demonstrat: At ab ea quam longè absint Nouatores, qui se hodie Catholicos profitentur, haeretici, lectis, quae ipse Victor & mox post ipsum Fulgentius, vel alij huius temporis Africani doctores scripserunt, perspicue satis, à modo velint, intelligere possunt. Contrā vero cum nos eadem cum illis seclerem fidei, eademque habemus communia sacramenta, per omniaque doctrinam similem; Catholicos nos non esse, haud dicere possunt, redarguti ab ijs, qui linguas non habentes, pro nobis altissima voce clamant: vt planè per-

LXXXVI. MIRACULVM IN DEI CONFIRMATIONEM EDITVM.

a Ad. 12. b Psal. 17. c Psal. 28.

d Ad. 2.

e Amos 3. f Psal. 17.

LXXXIX. MIRACULVM A PLEBIVS ASSERTVM.

XC.

g Habetur in Bibliotheca sancti Irenaei. ANEAE GAZZI TESTIFICATIONE QUAE QUIDAM SINE LINGUIS.

XCII.

XCIII.

XCIV.

XCIII.

XCIV.

XCIV.

XC.

XCVI.

Justitia

LATINI
TORNICA
IONEM
DORIDI
PRIVATI.

XCVII.

Procopius

XCVIII.

Amor

XCIX.

consecrata illa ex huius confessione organa benedicta ipse Deus loqui intelligatur.

Ad postremum vero succedant ipsi, qui videntur, testes, qui audierunt, ab illis tamen, qui viderant, est is S. Gregorius Papa, qui de ipsidem hac in dialogis habet. Zenonis quoque Augusti temporibus, dum contra Catholicorum fides exorta a Vandalis persecutio Ariana in Africa vehementer insurrexit: quidem in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes ad malum sunt deducti: quos Vandalorum Rex verberis ac muneribus ad perfidiam scelerem non valens, tormentis frangere posse credidit. Nam cum eu in ipsa defensione veritatis silentium induceret, nec tamen ipse contra perfidiam recedens, ne tacendo forsitan confisusse videretur, apertum in fugam, eorum lingua abscidit ad certum preceptum. Res mira, & multis nota senioribus: quia ita pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueverant. His itaque eo tempore profugis ad Constantinopolitanae urbem venerunt. Eo quoque tempore, quo pro exemplum resistens Ecclesiae ad Principem ipse transtulisset, semper quendam Episcopum reperit, qui se aduersum eorum ora sine lingua loquentia vidisset, ablatam uti verba aperit oris clamarent: Ecce videte, quia lingua non habemus, & loquimur. Videbant enim a respicientibus, ut sciebant, qui abscisus radicibus linguam quasi quoddam baratrum patiebatur in gutture, & tunc ore vacuo plena ad integrum verba formabantur. Quorum illic nota senioribus Latini, mox prius est dono miraculo recto videret omnipotens Deus dicere, ut qui carnis continentiam seruare neglexerat, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. haecenus S. Gregorius. Eadem de ipsidem confessionibus, qui linguis abscisus, recte tamen nihilominus loquerentur, S. Iulianus testatur in historia Vandalorum.

Ex his autem, quae ex S. Gregorio recitamus, possumus intelligere, quae habentur deprauata satis apud Procopium, dum haec ita leguntur: Multa etiam linguam incutendo astitit scilicet, sicuti, usque meo tempore Byzantii, qui impedita sunt voce, non autem omnes hoc paena genus passi: sed si duo concubitus amicum cum illo concubitus, loqui amplius non permittebantur. haec apud Procopium magis, quam Procopius ipse: si quidem sine deprauatione textus, siue interpretis imperitia, nullum ex his verbis germanum sensum historice consonum tenere possumus, qui tamen ex narrata a S. Gregorio facti ferre legitimus hic esse cognoscitur, ut dicere ipse velit, multos lingua praecisos ad sua tempora peruenisse Constantinopolim voce expedita loquentes, sed duos concubitus amicum scilicet datos, haud permissos esse amplius loqui, haec quidem Procopius, quae in eo tantum differunt a S. Gregorio, quod vnum ipse lapsum refert, eaque gratia nudatam, Procopius autem duos.

Sed antequam reliqua de rebus in Africa gestis histiungamus, prosequamur, quae polliciti sumus, narrata ab huius temporis florentissimo auctore Platónico philosopho Aenea Gazaro ad mortuorum resurrectionem insinuantiam: ait enim: Nec fabulae sunt, quod dicitur, nec longae vestustatis memoria repetitur, sed haec tempestate factum miraculum. Ego ipse vidi senem & egregie bonum & Deo cum prima carum. Eo familiariter erat quidam agricola vir simplici ingenio, & pater vnum tantum puerum: cum quo pueri vir ille rusticus senem illum frequenter adibat, volens aliquid boni facere & discere: illeque suarum frugum permittit, tamquam ad sanum quoddam assererat. Accidit haud ita multo post, ut puer graui morbo correptus vitam cum morte commutaret. Eum iam resuscitum pater non vti lex mandabat sepulchro condidit, sed sponte impetum, solus obiectum, atque in humeros sublatum portans, ad senem ipsum intrat. Deinceps autem, deponit onere, senem (viti consueerat assatam, cum ei intentus in ipsum oculo asserat, pauca, & dixisset & audisset, pueri (viti habebat) eum vnam primiti, alius relicto, discipuli.

At vbi soliam occidisset, facta solita precatio, senex suum illos attractum, soluerentis, non vna, sed mortui inuenit: & quanta pater ipse sciderit, habuisset, est admiratum. Ergo cum anmo ad Deum intento super puerum incubuisset, prius non surrexit, quam puerum resuscitasset, atque sic eum resuscitatum ad patrem misit: ipse vero in exitum iuit, ne admiratio eius domum percipit, nunc molisti deinceps essent, haec auctor, ex tanto miraculo probans Theophrasto Catholicam fidem de resurrectione mortuorum in Ecclesia praedicatam: cum & superioris idem tector, ad hoc ipsum indicandum sanctorum virorum ossa plurima edere solita crebro miracula. At de his haecenus. Iam res Africanas iterum repetamus, & quae reliqua sunt de persecutione, atque legatione Zenonis Imperatoris ad Hunericum tyrannum suasionis Felicis Ecclesiae Romanae Pontificis, qui ante (v. vidimus) ad eundem datis litteris Africanam Ecclesiam sub Wandolica persecutione laborantem, ut eadem opem ferret, commendauerat. Teitatur quidam Euagrius, etiam Zenonis in Africam ad Wandalarum Regem legationem missam, iam per Felicem Romanum Pontificem procuratam: de qua acturus Victor 4. ita prius de eiusdem persecutionis acerbitate praemittit:

Teitatur quidam Euagrius, etiam Zenonis in Africam ad Wandalarum Regem legationem missam, iam per Felicem Romanum Pontificem procuratam: de qua acturus Victor 4. ita prius de eiusdem persecutionis acerbitate praemittit:

Sed quae (inquit) conuenio sermo ne possit excequi aut loquar, ut a diversitate panarum, quae ex ipsi Regi iuriam ipsi Vandali in suis hominibus exercuerunt: in ipsa quoque quae gesta sunt Carthagine, si iustatur scripsit singulatum a iurari etiam sine oratu sermonis, nec ipsa nomina tormentorum poterit edicere. Quae res hodie, posita in prospectu demonstrat: alios sine manibus, alios sine oculis, alios abique pedibus, alios truncos naribus auribusque, in tendas, alios pro videras nimio suspensio pile euulsi, capite, quod eminare solbat: in medio seipsum, fuisse demersum, dum iugiter in altis adibus suspensio cruciatu, impulsionem manuum simul agitatis per vacuum aereum hac atque illic faciebant vagaripendentem: qui nonnquam drapso subitus de illa altitudine suspensionis cum valido corruentis, plurimi a se memore crebrorum oculis asserunt: alij contractis ossibus, spirituum continuo reddiderunt: alij post paulum exhalauerunt.

Sed qui hoc factuosum putat, Vandalorum Zenonis legatum interrogat, cuius praesentis praecipue gesta sunt, illa scilicet causa, qua veniens Carthaginem sese pro defensione Ecclesiarum Catholicarum venisse iactabat. Et vti illi ostendit tyrannus se iudicium formidare, in illu plateis vel in plures tortores & crudeliores statuit, in quibus legatus mortui se ascendendo ad Padrum, & descendendo transire, ad opprobrium videlicet Republicae ipsius, & in nostri iam deficientis deperdu facem.

Tunc iugiter & quiddam vxor cuiusdam Cellarite Regis, nomine Dagla, qua temporibus Genferis multoties iam confessor extiterat, matrona nobilis ac delitata, flagello & fistibus omnimodo delitata, gestio arilo & inuio redagatur, vbi nullas hominum solatationis gratia veniens habere alios, relinquens cum gaudio domum, maritum simul, & filios. Cui postea oblatum est dicitur, ut in maiorem eremum transibata, fracteret, si vellet, solario sociarum: illa vero ingens sibi adesse credens gauium, vbi nullus hominum esset consolatio affectu, ne ferret, si placuit. subdit his Victor enarrare exitum Cleri Carthaginensis: sed quoniam ante ipsum praesentem certamine septem martyrum monachorum, de 30 primium ordine temporum agendum erit. Iu etiam quibus & duo negotatores, Ermentius, & alius Frumentius, in eadem urbe Carthaginensi, egregio martyrio coronati sunt. Tunc & septem fratres regni aditus, sed gratia simul in monasterio commanentis, confessionis certamine expleto, in mare scilicet perueniunt ad coronam, id est, Liberatus Abbas, Bonifacius diaconus, Seruus subdiaconus, Relicus subdiaconus, Bogatus monachus, Separius monachus, & Maximus monachus, in quorum martyrio quoniam mirum in modum diuinae potentiae vis enituit, ipsorum certamine hic ex veteribus monumentis describere pergratum erit: sic enim se habuit:

Erant hi de territorio Capensis ciuitatis, cui praesentis sanctus Vindemialis sacerdos egregius & Christi fidelis Aurtius. Quibus attractis ad urbem Carthaginensem, primo eu illecebroso blandimento serpens voluit sibilare, promittens honores caduos & ditissimas ingentium voluptatum, nec non & Regis amicitias, vel alia multa, quae solent inipientium animas, occupant ad obla, visco mundiali captare: sed haec omnia milites Dei si si quia respiciunt, clamantes viderent: Pan Dominus, vna sedes, vnum baptisma: Nec poterit in nobis, aduante Domino, iterari, quod in sancto Euangelio simul praecipuum est dari: quia qui semel lotus est, non habet recessu iterum lauare, quia mundus est totus. Facite quod vultis, in ferre panas corporibus nostris: Melius est temporaria ad modicum ferre supplicia, quam aeterna pendere & subire tormenta. Habete quae promittit, cum ipsi dicit, post paululum iterari. Nobis vero nullus de possibilia proptium valit excellere.

Enag. lib. 9. de persec. Vandal. lib. 3.

XCIX.

Supplicia diuersa et multa.

C.

CI.

Septem monachorum certamen.

In appon dice ad lib. 3. de persec. Vandal.

CII.

Ephes. 4.

Ioan. 13.

CHIL. MARTRES IN CARCERE DOGENT.

quod vno baptisate artifex Trinitatis dignatus est titulare. Quid multa? dum tali constantia diuinitu manerent, iusti sunt carcerali custodia mancipari: & ita crudeliter onerati ferri ponderibus, tenebrosos deputati sunt loci, ubi nulla miseratio arri-deret lenitatis. Sed populus illa memorata urbis in Dohino semper fidelis dato munere carcerarij die ac nocte Christi martyres frequen- tabat: & ita ab eis doctriua & virtute fidei roborabatur, vt talia etiam ipsi pro Christi nomine plena delectatione perferre cuperent, & capulo persequentis facilia supponerent colla. Hoc autem tyran- nicas peruenit ad aures: qui ebrietate furoris incensus, iubet eos ad- huc inauditis supplicij adigi, & maioribus vinculis onerari: nam- que imperat lignorum aridorum manipule adimpleri, atque in eadem omnibus alligatis in medio pelago igne supposito concremari. Eductusq; illis de custodia, multitudo populi Dei, bellatores Trinita- tis, quasi agnos innocuos ad victimam deducebat. & ingentium pondera catenarum quasi quadam monilia peragebat: quia non fuerant illa vincula, sed potius ornamenta.

CIIV. LUC. 2. FERGVNT MILARES AD MARTYRIVM.

Incubebant itaque cum fiducia ad supplicium, quasi ad epulas co- currentes, vna voce per ambitum platearum Domino decantantes: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis: votina nobis hec dies est. & omni festiuitate festiuum: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, quando pro fide Domini Dei nostri perferimus preparatum supplicium, ne accitamus ac- quisite fidei indumentum. Sed & populus publica voce clamabat. Ne- rima atq; populi Dei, neque formidati minas, neque terrores pre- sentium tribulationum: sed potius moriamur pro Christo, quomodo ipse mortuus est pro nobis, redimens nos pretio sui sanguinis saluta- ris. Vnum tamen vehementer conatus, qui inter eos infantulus vide- batur, nomine Maximum, cupiebatq; auctores malorum a sancto- rum consortio separare, dicentes: Infantule, qui festinas ad mortem? dimitte eos, in sanium: & audi concilium nostrum, vt postis inuenire vita remediū, & tantū Regi adire Palatum.

CV. PIERI GNEROSA CONTE- SIO.

Tunc ille etate quidem puerulus, senili tamen maturitate clama- bat: Nemo me separet a sapientio Patre meo Liberato Abbate, & fra- tribus meis, qui me in monasterio nutrierunt: cum ipsis sum in timo- re Dei conuersatus, & cum ipsis desidero passionē suscipere, cum quibus credo me & futuram gloriam inuenire. Noli putare quia potestis seducere peritiam meam: Simul nos Dominus septem vol- uisti congregare, simul dignabitur omnes vno martyrio coronare. Quomodo nemo perire potuit de septenario illo numero felicium Machabaeorum: ita etiam septenus nostra congregationis numerus nullum inueniet detrimentum: Nam si negaui eum, & ipse nega- bit me, quoniam ab ipso dilectus est. Qui me negauerit etiam ho- mi nibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui est in caelis: & qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui est in caelis.

CVI. CLEUSI TERRATA DRIGON MIRACVLA.

Perditi itaque cum festinatione ad nauale supplicium pro vo- luntate infandi Regi, vel crudelium ministrorum, extensis mani- bus & pedibus clauati frerunt potius quam ligati. Qui dum ignis fuisse lignis tructum statim imperio diuino, videntibus & nesci- tis, extinctus est. Et dum sepulchrum renouaretur nutritibus pabulis iterum atque iterum extinguebatur rogius ab eo flammam. Et cum exin- dit magis tyrannus furor simul esset & robore repletus, iussit eos, re- moram istibus enecari, & ita singulos in modum canem, cerebrū comminutus extinguit: qui tali genere mortis debitum spiritum seli- ceter Domino reddiderunt: nec exarserunt. Lignis quatenus tibus mortificari, quibus semper fuit spes omni in Ihuo.

CVII. REDDITA MOX A MARTI CONCORDIA ET SEPLVTA.

Sed cum in mari venerabilia corpora iactarentur, illud (quod contra naturam est) aquorū eadem horā illesa corpora pelago lit- tori reddere maturauit, nec animum fuit (vt mors est) triduanā di- latione in profundo retinere, ne precepto Dominico minime paruis- set. Ad quod miraculi genus & ipse tyrannus, licet impuuitens, vt fertur, expanit. Gaudens eutem, que aderat, multitudo corpora sanctorum martyrum diligenti tradidit sepulture, precente clero venerabili Carthagenensis Ecclesie, Vbi etiam & predicandi dia- cones, tertio taci confessoris efficit, Salutari & Muritta, geruli re- liquiarum assuerunt. Humata sunt igitur cum hymnis solemnibus in ipsa beata Sanctorum in monasterio Bigua continuo basilica, que dicitur Celebrina. hactenus certamen & corona sep- tem sanctorum martyrum. Post hac autem, secutum est exilium lactymabile totius cleri Carthagenensis, qui san- ctos martyres mandauerat sepulchris, quod a Victore ita describitur:

CVIII.

Vnc etiam Eugenij Pastore iam in exilio constituto, vniuef-

sus clerus Ecclesie Carthagenensis eade med. ag. mactatur, fere quingenti vel amplius: inter quos quatuordecim erant lectores insa- ncti, qui gaudentes in Domino, procul exilio crudeli traduntur, quos autem intelligat Victor lectores infantulos, que nuper dicta sunt in certamine septem martyrum docent, nemp: a voce esse pueros nominatos. At Notas in Ro- manum Martyrologium de his confule. Pergit Victor:

Sed libertatem tunc, dum mediā vrbe caderentur, Martire diaconi ceteris liberiores tacere non debeo. Fuit quidam Heli- pphorus romine nimium crudelis & ferus, cui sacra delectatum membra confessorum Christi supplicij grassantibus lanare. Hic enim de dum fuerat apud nos in Ecclesia Faust baptisatus, quem venerabili Muritta diaconus de alius fontis susceperat generatum. Post vero dum apostolatus, tanta exiti feritatu aduersus Eccle- siam Dei, vt superior omnibus executor persecutionis esset inuene- tus, Quid multa? Dum primū presbyteri supplicij mactandi ordine citarentur, post archidiaconum Salutarem, arctatur parui memoratus Muritta (fuit enim secundus in officio ministrorum) Quicum Heli pphoro sedente & ficente, horrore illi senior co- pisset extendi, priusquam exeretur, clam furto uolens: in manu illi, quibus cum suscipiens de fonte dudum tesserat, salua la- uabat. Quibus uentilij, simulq; in offensione canitorum exten- sis, in his uerbis totam ad statum & lacrymas commouit dicitur ci- uitate:

Hec sunt lineamina, Heli pphore minister erroris que te oc- culabunt, dum mactat uenerit iudicantiū. custodient diligentiā meā ad testimonium tuā perditionis, ad demergendam te in aby- sum putei sulphurantis: hac te immaculatum cinxerunt de furore surgentem: hac de aeris persequentis, flammantem g. diuina- cum capere possides: quia induisti te malodolionem sicut uisum- tum, scindens atque amittens ueri baptisati, & fidei sacramen- tum. Quid saluum es miser, cum seruis patris familias ad cenam ve- giam congregare caperit inuitatos? Tunc te aliquando uocatum, terribiliter indignatus, excutim stolam Rex conficiet nuptial. mo- dicetq; tibi: Amice, quomodo huc uenisti, uel non habes nuptia- lem: Non uideo quod contuli, non noxi quod dedi. Perdidisti mi- litem chlamydem n, quam in tela virginorum memororum decem mensibus tenuisti: & tendiculus Crucis, qui extendens, a qua non- dui, & preparati mei sanguinis decorauis, non conficiunt doli me- charactere non uideo Trinitatis: tali interesse non potes in spū- meis. Ligat eum pedibus & manibus funiculis suis, quia se pro- luntarie separe uoluit: a Catholici dādum fratribus suis: se se- uer extendit continuatos in laqueum, quibus & semetipsum rix- it. & alios, ne ad istud uenirent conuuiuium, impedit: iuxta se- mitam multis scandalum posuit, quem nunc cum uoluerit perire & dedecore sempiterno de conuuiui meo proieci. Hac & alia Mu- ritta dicente, igne contentia ante ignem aeternum obnutescenti Heli pphorum torrebatur.

Parantes itaque uenerit dora sua uerberibus, Alacris ad exi- lium pergunt. Quibus adhuc in itinere longioris uia constituti de- stinatur, Episcopi Cilianorum suggerentibus, domini in misericor- dias ac violenti, vt illud, quod eis forte miseratio Christiana ue- ritū contulerat profuturum, crudeliter auferretur. Quando uisus quisque cogitum libentis ferire cantabat: Nadus exui de uero matris mea, nudum me oportet ad exilium pergere: quia Domi- nus nouit esurientibus cibum porrigere, & in deserto uescire. V. An- dali bāque duo sub Genesio Capiti confessoris, comitante matre, contempti omnibus diuitis suis, cum eis dem clericis in exilium per- rexerunt. De multitudine autem pergentium confessorum, id est, Ecclesie Carthagenensis clericorum, suggerente quodam ex leuitate Thencario perditio, quos ille nouerat uocales, sereuos atque aptos modulū cantilena, designatione sua debere, dicit, duodecim insa- tulos separari, quos ipse, dum Catholicus esset, discipulo: habuit. Satim illo suggerente, sub festinatione dimittuntur, & vi barbaris furoris bisseus numerus puerozum de itinere reuocatur: se regnan- tur corpore, non spiritu a grege sanctorum. Qui imentes praeci- pitum, cum suspirijs lacrymarum, ne discellerentur, confringebant manibus genua locorum: quos uolentia tamen haeretica minac- bus separam gladijs Carthagenem reuocauit. Sed cum eis, quatuor- tali a te, non blanditijs ageretur, superiores sui inuenit sunt an- ni: & ne obdormiret in morte, lacernam sibi Euangelicū lumi- nis ascenderunt. Indignantur ob hoc grauius Ariam, & se super- tos a puero erubescunt: Vnde accens, subditus iussit inuenit, que iam ante paucissimos dies uarij uerberibus dispauerant. Impri-

inimicitia vultuibus vultuera. & rursus paxa refecturaca recorde-
sit. Paucum est, Domino confortante, ut nec atas minor deficeret in
dolore. & magis animus crederet roboratus in fide: Quis nunc Car-
thago miro colit affectu. & quasi duodecim Apostolorum, eorum
copiosius puerorum: Pna degnit, simul reserantur. pariter psallant,
simul in Domino gloriantur. & in fectis:

CXII. Illi tempore o ueluti Arianorum Episcopi, presbyteri & clerici,
quasi Reges & Vandalis seuebant: Nam adpe sequendum ipsi
cum suis clericis ubique gladijs acincli seuebant: sicut quidam E-
piscopus inter illos ceteris crudeliter, Antonius nomine, qui tam ne-
saria & incredibilia in nostros exercuit, ut narrari non queant.
Fuit ille in quadam ciuitate proxima crems, qua Tripolitana. & pro-
ximie vicinatur: qui vt bestia insatiabilis Catholicorum fricns
sanguinem, huc illucq, ad rapiendum fugientes excurrerat. Nam
impus Numericus sciens Antonij ferocitatem, in ipsi eremi partibus
voluit S. Eugenium relegere. Quem dum custodendum Antonius
accepisset, ita eum arbori cuiusdam cinxit, vt nullum ad eum in-
tereire permitteret, insuper vasis insidiarum atque pemonum suppli-
cis extingere cogitauit.

CXIII. Sed Eugenius sanctus dum nostre persecutionis deseret incom-
moda, vt asperitate cilij (sicut atteritur corpus, nudamq, super
humum cubitanti, stratumq, sicut in rigarum lacrymarum),
aliquando sensit infesum paralyti morbum. Quo nuncio in gau-
dia conuersus Arianus, pergit festinus ad cubile eximij hominis Dei.
Et cum videret, vt gente pallone, verum Pontificem balbutiente
verba producere, cogitauit simul extinguere, quem superesse vole-
bat: Præcepit, vt acetum asperum, nimisq, acerrimum quæretur.
cui cum fuisset allatum, venerabilis (sicut recusatibus & nolenti-
bus) faucibus ingerebat: Nam si commentu Dominum, qui ad hoc ve-
nerat, vt pateretur, cum gustasset, noluit bibere, quantum magis iste
seruus & confessor fidelis omnino nollet, nisi hereticis feriat in ges-
tisset: Ex quo accepto præsertim ille passionis noxia morbus accepit ang-
mentum: cui prius et Christi misericordia subueniens, postea sanuum
exhibuit. hæc de Eugenio Victor.

CXIV. Porro post Hunerici obitum eundem Sanctum su-
peruixisse, pugnalesq, rursum strenue pro fide Catholi-
ca, Gelasius Papa auctor est, qui de ipso cuique collegis
hæc habet in epistola ad Episcopos Dardanie: Ecce nuper
Hunerici Regi Vandalia nationis vir magnus & egregius sacer-
dos Eugenius Carthagenensis Episcopus, multiq, cum eodem Catho-
licis sacerdotibus constanter resistit, faciens, cunctaq, extre-
ma tolerantia, hodieq, persecutoribus resistere non omittunt. hæc
Gelasius. Propagale quidem vicam sanctum Eugenium
saltem vsq, ad Pontificatum Gelasij, etiam Gennadius s,
qui eo tempore scripsit, ostendit, dum superflitem adhuc
fuisse Eugenium tradit, cum de ipso ager, eiusque lucubra-
tiones recenset. At de eo nobis sæpe dicendum inferius.
Sed rursus Victor:

CXV. Alio autem nostro Episcopo Habetdem similiter relegato, Ta-
maluensis ciuitatis, in qua Antonius fuerat, quantum potnerat
infectari, res ipsa demonstrat. Nam cum diu eum persecutioni-
bus affligeret, nec posse eum sacere Arianum, videretq, Christi mi-
seriam semper in confessione constantem promiserat sui, dicens: Nisi
cum nostra fecero religionis, non sit Antonius. At vbi sua profes-
sione minor inuentus est, seegerente sibi diabolo, cogit alind: Pe-
ditibus manibusq, ligatus, vinculisq, ingentibus arctat Episcopus: ore
que obrutato, ne lingua clamaret, aquam corpori, vt putabat, re-
baptizationis spargit: quasi valeret conscientiam ligare cum cor-
pore, aut non desse, qui audit gemitus compeditorum, & cordis se-
creta rimatur: vel superare posse aqua mentis. Ante voluntatis
propositum, quod iam homo dei manantibus lacrymis miserat le-
gatum in celum. Exiit statim virum vinculis, & tali quasi gau-
dendi profertur voce: Ecce iam pater Habetdem noster Christianus
efficitur: er: quid vltra facere poteris, nisi vt voluntati consentias
Regi: Cui Habetdem: illa est, impie Antoni, mortis damnatio, vbi
voluntatis seruator assensio. Ego fidei mea tenax, vobis uo confitens
crebris, quod credo & credidit, clamando defendi. Sed & postquam
ceteris vixisti, & oris ianuam opulisti, in pratoris cordis, volentia
mea, vixisti: Angelis, Gestisq, & leditiana Imperato-
ri meo transfuisti.

CXVI. Est autem generalis illa violentia tyrannorum: Nam V Van-
dalis pro hac re vbiq, fuerant destinati, vt transtuntes stinera, sa-
cerdotibus suis adducerent in gaudios. Ac vbi eos fallaci aque gla-
dio peremissent, indiditum eis perditionis, captura septe, tradebant;

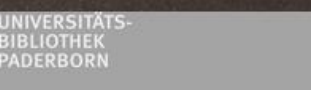
ne alibi sua violentia traherentur: quia non licet sine priuatis, sine
negotiatoribus alicubi transire, nisi scriptam charactere iudicio
sua miserostenderent mortem: quam per reuelationem seruo suo
Ioanni olim ostenderat Christus, vbi dicit: Nulli licet aliquid
vendere, vel dicit, nisi qui habuerit charactem e b stia in fronte
sua, & in manu sua. Nam & Episcopi atque presbyteri illorum
armatorum manu notuaris temporibus vicos, & oppida circui-
bant, & sic despicibus ianuarum aquam, gladiumq, gestantes,
animarum predones intrabant: & quos domi repererant, alios for-
te in lectulis soporatos in bre igneo atque fulminato espergunt, da-
moniaci vociferatione Christianos suos ipsi pariter vocabant, vt
Iudam proius sue hereseos magu: quam aliquam religionem o-
stenderent. In quo minus capere & ignari impletum in sepultura
sacrilogium putabant: prudentiores vero nihil sibi, quod volen-
tibus atque dormientibus ingestum est, obesse gaudebant: Nam &
multi eadem hora cererem capibus suis inuecent: alij sese vel
(quia saltum est) cilicio ligandi reuerunt: nonnulli cono fectio le-
nerunt, & hincamina violenti imposta per se considerunt, at-
que in latrini fecidij, loci manu sicut praecerunt.

Tali violentia, nobis videntibus, in Carthagine filius eius dau-
nobis annorum viriter septem in usu Cyrole Patarchie Ari-
norum a parentibus separatus est, matris sine verecundia matrona-
li, solatus erit: post raptore tora vrbis currite, infansulo cla-
mante, vt pateret: Christianus sum, Christianus sum, Christianus
sum. Cui & otobrorantes, infansulo infantem in suum gurgie in-
deuerunt. Ita de filij medici venerabilis Liberati factum esse
probat: Nam cum in usu Regu cum vxore & liberis ad exilium
mitti iuberentur, cogitauit impietas Ariana a parentibus filios par-
uulos separare, quod posse per pxtatis affectum meriam virtutem pro-
sternere gentoris. Disiunguntur tenera pignora filiorum. Qui cum
vellet lacrymas emittere, auhoritate vxoris increpatur, vt in ipso
exitu sui illis lacryma siccatentur. At enim ei coque: Eupropter
filij, Liberate, perditurus es animam tuam: Computares non fuisse
nator: Nam & ipse omnino vniuersum est Christus. Nonne vides
eos clamantes & dicentes: Christiani sumus?

Sed hæc vult, quid in eo conspelti iudicium egerit, ratandum
non est. Nam dum ipsa & maritus licet, foris, carceri tamen cu-
sodiâ tenerentur, ita vt se penitus non viderent: mandatur mulie-
ri, sicutiq, illi: Solue iam duriciam tuam: ecce vir tuus paruit im-
perio Regu, & nosse factus est Christianus. At que illa: Videm ill-
tam & faciam ego, quod voluerit Dey. Adhuc iugur de carcere, in-
uenit virum suum stantem cum rogens multitudine pro tribunali-
bus conuictum: Et verum existimans, quod fecerant inimici, iniecit
manu apprehendens oram vestimentorum eius guttura proxima,
videntibus omnibus, suffocabat eum, dicens: Perdite & reproba-
tia Dei & misericordia ei indigne, quare voluisti ad medicum
gloriar, & in aternum perire: Quid tibi proderit aurum: quid ar-
gentum iniquis liberabunt te de camino gehenna: Dixit & alia
multa. Cui mater respondit: Quid pateris mulier? Quid tibi vi-
detur? Quid quid forte de me audere potuisti? Ego in nomine Christi
Catholicus permaneo, nec amittere potero aliquando quod teneo.
Tunc heretici mendacijs suis coacti & detecti, fallaciam suam collo-
rare & minime potuerunt.

Et quia superius de violentia immanitatis eorum breuiter dixi-
mus: hanc plurimi mouente, abs se in speluncis, vbi in deserta
locis, vixit vel semine, nullo sibi conscio, sese clandeabant: & ibidem
nulla succurrente sustutitione ciborum, fame vel frigore vili, con-
tritum & contribulatum spiritum exhalabant, per bæ afflictionis
incommoda inuolata secum fidei securitatem partantes. Sic enim
Cresconius presbyter Mycentina ciuitatis in spelunca Ziaqensij
montis reperijs est, putrescente iam saluum cadauere.
Et quia de S. Habetdem presertim iam sumus pergit tunc ad Car-
thaginem: adre censuit nisarium Regem, & conscientiam suam,
quam semper familiarem Trinitati habuit & amicam, etiam homi-
nibus faceret manifestam. Nec quon retinere potuit Antonius pro-
pter verecundiam suam: esset impojsimo Regi libellum in hac simi-
litudine verborum.

Quid, quæso, iam cum prolellis habetis? Quid cum eis, quos exi-
lio relegasti, quotidie dimicatis: absistisq, substantias, Ecclesie,
patria, demulsiq, pna sibi, sola anima remanfit, quam captiuare
contenditis. O tempora, o mores! Vmiser su hac mundum intelligit,
& ipse qui persequitur videt. Si fides dicitur, quam tenetis, quid
vera fidei membra tantis persecutionibus agitur? Quid vobis
tam exilio nostro? Quid vobis cum Regu in seculo, quorum est
vita

CXXXII.

via imper in Christo: Liceat saltem gaudere consortio bestiarum
eis, quos abiecisti a facie omnium populorum.
Dum hoc & alia similia Pontifex dixisset: sceleratus tyrannus
hoc ei maxime perhibetur: Vade ad Episcopos nostrorum, & quod tibi
dixerint sequere, quia ipsi huius rei habere noscuntur per omnia po-
testatem. Sed neque Antonium hoc res ab infamia potuit reuocare,
sicutem se magis imperio Regis ob hoc multum posse placere. Ha-
beret enim verò Episcopum gaudentem bono conscientie sua ad locum
exilij maluit reuocare.

CXXXIII.

Et tempore facta est incredibilis fames, & cepit Africam to-
tam vna depopulatione vastare: nullus tunc affuit imber, nulla pro-
fus gutta de celo profuixit: nec frustra, sed vero & iusto iudicio Dei,
vt vbi persequens, bus canis gurgitis aqua & ignis sulphuris bullit-
bat, indulgentia celestis, que semper affluenter aderat, pluuia nega-
retur. Lurida remanserat terra facies omnis: non vitis tegebatur a-
state pampineis opaca virgultis; non sata repressa vultu castisum
viridabant; non olea semper viridis, folijs, repleta succundis deco-
rati sui consuetum regnum habebat; non pomorum virgulta, mari-
tante culture gemmas produxerat florum, quæstus fructus (vt abso-
lent) eductura. Tristitia scire, terræq, omnia, vt pat. pestilentia clades
Africam confunderet omnem, &c.

CXXXIV.

Prosequitur pluribus recensete funera non Africano-
rum tantum, sed & Wandalorum, tum fame, tum etiam
pestis pereuntium: vt planè ipsa elementa clamarent, in
vltionem offensæ Diuinitatis tales tantasque simul im-
mittit in Africam clades, quibus omnes desolatæ fuerint
vbes: quorum consideratione, & eorum, que essent ante
oculos inspectione, idem Victor cõfessor Hieremias se or-
sum positus lugubres threnos flebili voce, crebris inter-
ruptis suspirijs, dolens ac merens occinuit. En collige tibi
fructus ex femine, quod in fulcis impietatis seminat hæresis,
vt planè secundum illud Euangelij: Ex fructibus eorum
cognoscetis eos. non nisi ex inferis & satanæ regno dixeris pro-
dure iadicem, quæ ista tor germina maledictionis & desola-
tionis exercebit. Meminit etiã Gelasius in Andronicum
scribens eiusmodi famis, que Africam direxerat.

CXXXV.

Ceterum qui dispersit superbos in furore suo, & re-
spiciens omnem arrogantem humiliat, excitatus tanquam
dormiens Dominus, vermibus tradidit consumendum
eum, qui robustorum militum agminibus vallabatur,
Hunericum. Hoc enim anno, cum de prostrata fide Ca-
tholica amens putaret parandum sibi triumphum, diui-
nam cogitur experiri vindictam, & omnium hominum
misericordiam reddidit. Quomodo autem id acciderit, idem
Victor ad calcem operis his verbis, dignum apponens co-
lophonem, rem paucis describens, sic ait: Tenuit sceleratis-
simus Hunericus dominationem regni annis septem, mensibus de-
cem, meritorum suorum mortem consummans: nam putrefactum
& ab illis vermibus, non corpus, sed partes corporis eius videren-
tur esse sepulta. Et ille legum dator & transgressor ex Donatiorum
hæresi ad eos veniens quondam Ciceronius in breui simili morte periit.
hactenus Victor.

CXXXVI.

Quod veso ad execrabilem obitum: impij Hunerici
spectat, reu aliter scriptam à Gregorio Turonensi reperir-
nus, cum ait: Tunc & Soterius apparuit, ita vt: ab eo pars
vel tertia eluceret: credi namque prostanti sceleribus & effusione
sanguinis innocenti Hunericus verò post tantum facinus arreptus
à demone, qui diu de sanctorum sanguine passus fuerat, proprijs se
morsibus laniabat: in quo etiam cruciatu vitam indignam iustis
mors finiuit. hæc Gregorius, licet perperam ipsum Hune-
ricum successisse Traiamundo testetur. Porro S. Ilidorus
interitum Hunerici ab his etiam diuersè refer: his verbis:
Hunericus octauo regni sui anno, vt Arius pater eius, interioribus
cunctis effusus, miserabiliter vitam amisit. hæc Ilidorus in histo-
ria Wandalorum, vbi ait eum, dem Regem menses nonni-
li quinque post septem vixisse annos.

CXXXVII.

Verum prærogatiua antiquitatis atque præsentia, cum
hæc omnia Victor oculis intueri potuerit, ei potius præ-
exteris deferendum esse videretur, vt dicimus vermibus vlti-
micibus trucidatum carnificem instar Antiochi, Herodis,
& Maximini, esse consumptum, secundum antiquam
illam prædicationem fortissimè Iudith dicentis: Væ genti
insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindic-
cat in eis: in die iudicij visitabit illos: dabit enim ignem & ver-

mi: in carnes eorum, vt videntur & sentiant vsque in sempiternum.
Fuit planè eiusmodi tam durum supplicium præiudicium
eterna damnationis: in cuius funere natiæ illæ fuerint
concinendæ, quibus Tyri Regem Ezechiel flere videretur,
cùm aq illum Dominus: Eris hominis, leua plantans super Re-
gem Tyri. & post multa in exprobrationem eius scelerum:
In multitudine (inquit) iniquitatum tuarum polluisi sanctifica-
tionem meam: propterea ego educam ignem de medio tui, qui com-
dat te. & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium vi-
uentium. Omnes, qui se viderunt in Gontibus, obstupescunt super te.
Istiusmodi planè canticis decuit impium, contumacem,
& Deo rebellem homicidam tumulari: ex aduerso Fidelibus
gratias Deo agentibus, & illud Dauidicum & occi-
nentibus: Cognosceat Dominum iudicia faciens: in operibus ma-
gnam suarum comprehensio est peccator. & quæ sequuntur.
Sarcophagum verò eius, ipsa putrum carnum theca, itæ
Dei præclarum atque perpicuum monumentum, quon-
nam fuit dignior epitaphio infribendum, nisi quod ad
Regem Tyri dictum Ezechiel addit: Nihil factus
es, et non eris in perpetuum. vel quod Magnus il-
le Matthias de huic simili Antiocho dixerat: GLORIA
EIVS RVMS ET VIRMIS EST. Sed sepulchrum suã igno-
miniã hominem relinquamus, iam dignè (vt parerat) e-
dem perfolatis extremis.

Ad hoc vsque tempus, ad Hunerici obitum scilicet,
perduxit suam Victor de Wandalica persecutione histo-
riam. Porro ipse Victor particeps passionum ingi confes-
sione clarus titulo sanctitudinis relatus reperitur in Ro-
manum Martyrologium. Quo tempore etiam alij eius-
dem nominis clarè in Africa Episcopi, vt Victor Car-
tæna in Mauritania, qui ad sedendum volumen aduer-
sus Arianos conscriptum misit. Et alius fuit Victor
Martyrianus Episcopus, cuius est mentio apud Cassiodo-
rum, qui Cassiani Collationes purgavit, vt suo locuti-
perius dictum est.

Successit Hunerico Wandalorum Regi in Africa
Gundabundus Genzonis, aliàs Genzonis fratris filius,
qui proprio genere Genericum attingebat, vt Procopius
tradit, hunc Victor Godagisium nominat; quem natu-
maiorum, ne succedere posset in regnum, idem Huneri-
cus vna cum vxore (vt ait Victor) crudeli exilio relega-
uit. Hunc imitatione suorum persecutum esse Africanam
Ecclesiam, Procopius tradit; scilicet verò Ilidorus, qui ait:
Gundabundus regnavit annis duo decim, qui pacem statim Ecclē-
donavit, & Catholicos prostratis ab exilio reuocavit. hæc ipse de
rebus Wandalorum compendioso Chronico. Sed vi-
trumque verum dixisse putamus: Ilidorum quidem, quia
Victor, qui post annos tres eam scripsit historiam de per-
secutione Wandalica, si illa post obitum Hunerici adhuc
perdurasset, exigebat ratio argumenti, vt de ea vel saltem
meminisset: Sed & Procopium quoque vera locutum
esse existimamus; quod ex Actis sancti Fulgentij in Afri-
ca Episcopi Ruspenis apparet persecutionem rursus ex-
citaram fuisse, in qua ipsum multa pati contigerit. Pre-
terea constat Gelasij testificatione, adhuc ipso sedente
fuisse in Africa persecutores, quibus S. Eugenium Car-
thaginense Episcopum & alios eius collegas sacros An-
tistites restitisse tradit. Quam obrem dicendum existima-
mus, ad aliquot annos noui Wandalorum Regis que-
nisse in Africa Wandalicam persecutionem, postea verò
recedisse: quando autem id acciderit, dicimus in sen-
sibus suo loco.

Hoc eodem anno alius Princeps barbarus, itidemque
Arianus, & Ecclesiæ persecutor in Gallia moritur Euxi-
rius Rex Gothorum, haud longe dissimili sine ab interitu
Hunerici: nam de eo Gregorius: Non multum post tempus
vsitque diuina percussio interiit. at quomodo id acciderit, non
dicit. Porro quod ad tempus eius obitus spectat, ipsam
hoc anno extremum clausisse diem, inde facile collige-
re pbilissimum, quod eius filius Alaricus, ipsi statim succe-
dens, hoc ipso anno regnare cepisse reperitur, vt opti-
mè colligitur ex Concilio Agathensi quod cum celebra-
tum habeatur sub Cõsultatu Messale, quo numeratur an-
nus Domini quinquagesimus sextus, ibidèq, dicatur ha-

SVIII
8

bitum esse anno vigesimo secundo eiusdem Regis; asserere necesse est, hoc anno ipsum ibi regnare cepisse. ex quo erroris redarguntur, qui Euaricum tradunt regnasse annos quidecim, vt Ildorus habet in Chronico: cum enim (vt dictum est superius) conser ipsum regnare cepisse Christi anno quadringentesimo sexagesimo quarto ad vigesimum annum peruenisse liquet. Sed cum superius idem auctor vsque in annum Zenonis impetitoris vnde cum peruenisse tradit recte chronographice constetina disponit: verum error in numero inest, dum decem & octo tantum anni ponuntur intercurrisse ab anno octauo Leonis Imperatoris, qui est Domini quadringentesimus sexagesimusquartus, quo & regnare cepisse Euaricum ponit vsque ad hunc annum, quo obijt, qui viginti namerentur. Ex quibus etiam habes, in quo emendes Gregorium Turonensem, dum Euaricum habet regnasse annos viginoseptem. At admonitum leuorem volumus, ab auctore recentiore b, qui res Gothorum profectus est, sutorum gentium nimis studioso, perperam posuit eundem Euaricum Regem pium, quem tradit e temporalis regno ad eternum gloriosam morte migrasse, quem Arianus fuisse, & Ecclesiam Gallicanam peruersam, testificatione Sidonij, & Gregorij Turonensis, perspicua luce superius est demonstratum.

CXXXII Hoc pariter anno defuncto Childerico Franchorū Rege apud Parisios in Gallijs regnante, eius filius Clodoueus successit, qui regnum tenuit (vt Gregorius Turonensis tradit) annis triginta. Hoc quidem anno regnare cepisse Clodouem, ex tempore eius obitus, quem contigisse dicimus anno Domini quingentesimo decimo quarto, satis liquet: Constat & Sigbertus, qui & hoc anno eiusdem Clodouei Regis ingressum ponit. Porro eius nomen diuerso modo ab antiquis etiam ponitur: ab alijs Clodoueus, ab alijs verò Hludouicus, vel aliter scriptum reperitur.

CXXXIII Sicigitur Imperio Romano Occidentali collapso, barbarijs; triplicis generis Gallias occupantibus, nemo Gothijs, Burgundionibus, atque Franchis: deploratis penitus rebus, diuina prouidentia factum est, vt eius tantummodi gentis regnum ad posteris feliciter propagaretur, penas quam cultus pietatis foret excellentius effulsurus, cuius in Childerico (& dictū est) flores apparerunt, in Clodoueo autem collecti sunt fructus. Colmille licet Ethnicus sanctissimam virginem Genouefam, quam non tantū veneratus est, sed & muneribus frequentauerit eius filius Clodoueus; qui licet Gentilis adhuc, magnā etiam veneratione profectus est sanctum Remigium Rhenensem Episcopum, cui etiam amplissimas villas dono dedit, quas tamen ille erogandas curauit in pauperes.

Testatur id quidem peregrinē reliquit ipse S. Remigius publicā testificatione, nempe testamento suo, in quo ita legitur: *Villas, quas mihi dominus, illustris, memorie Hludouicus Rex, quem de sacro baptismatis fonte suscepit, cum ad huc Paganus Deum ignoraret, ad proprium tradidit, locū pauperibus deputauit, ne forte cum esset infidelis, cupidum terrenarum rerum me arbitraripotest, & non potius sua salutem animam, quam exteriora ab ipso bona requirere. Quod admiratus, intercedere me pro quibuscumque, necessitatem patientibus, & fidelis, & ante fidem benignē liberaliter, concessit. Et quia ex omnibus Episcopis Galliarum pro fide & conuocatione Franchorum potissimum me laborare cognouit: dedit mihi tantam gratiam in conspectu eius, virtutis, diuina, que per Spiritum sanctum me peccatorem plurima signa ad salutem prefate gentis Franchorum operari facit, vt non solum ablata omnibus Ecclesijs Franchorum restitueret, sed etiam de proprio gratiā lenitate plurimas distaret Ecclesias. Neque prius de regno eius, quantum passus est pedis, Ecclesia Rhenorum iungere volui, donec vt hoc omnibus Ecclesijs adimpleret, obtinui. Sed neque post eius baptismum, &c. de illius enim post baptismum rebus gestis, suo loco agemus, hæc satis ex verbis ipsius S. Remigij, aureis planē exaranda notis, insinuātes. Vntelgas, reuerentiā erga sacerdotes atque erga Ecclesias munificentia Clodouem adhuc Ethnicum instar Cornelij Centurionis ad promerendam Christianam fidem sibi stauisse viam, & ad stabiliendum regnum Franchorum*

fecisse solida fundamenta, que si concurant, totam desuper struam molem necesse sit in discrimen adduci; si verò conuellantur, deficere penitus; permanere verò firmiter, si ipsa permaneant.

At summa laude dignus ipse Remigius, iute dicendus Franchorum Apostolus, dum quod Apostolus decet, & Apostolus docet, non que sua sunt, quaerit, sed aliorum, neque quod sibi vtile, sed multis, vt salui fiant: illud ore versans & opere: Non quare vestra, sed vos. Ita planē moribus ipse compositus, virtutibus imbutus, & a diuino Spiritu afflatus esse debuit, qui nobilem Franchorum gentem, eiusque præstantissimum Regem e tenebris gentilitiæ superstitionis ad lucem Euangelicæ veritatis adduceret: Sicut & talem tantumque decuit esse Regem, qui primus Franchorum regnum Christianā religione perpetuo illustraret, atque regis eandem Christianam religionem iugiter protegeret & foueret.

Quis istā considerans, oculisque perlustrans præsentis temporis Ecclesiæ statum omni ex parte deploratissimū, non magno opere admiretur Dei prouidentiam in sua semper Ecclesia protegentem; Et enim vbi penitus collapsum esse Occidentis Imperium, & vbi que tam in Oriente, quā Occidente Reges regnarent hæretici, tunc e Gentilibus Deus voluit sibi Principem suscitare, & aggregare sibi populum, qui ab ingruentibus hæreticis atque exundantibus barbaris sanctam Ecclesiam liberaret, nec non etiam magno opere illustraret: ad id namque a Deo instituti Reges visi sunt esse Franchorum. hæc autem quomodo se verè habuerint, que suis singulis dicenda sunt annis perspicue declarabunt: Erit planē digito etiam demonstrare, quod vbi fides Catholica viguit, ibi regna maioribus in dies gloriæ augmentis ad posteris sunt tractantur, in quibus autem hæresis a radice fixa coaluit, ipsa penitus esse collapsa, & e terris, quas occupat, eunulla, vt Gothorum, Vandalorum, Eulorum, Alanorum, Sueuorum, & Gepidarum, secundum illam Domini prædicationem: *Omnia plantatio quam non plantauit Pater meus, eradicabitur.* contra verò Franchorum ob pietatis irrogatum lato leto que capite gemināsse. Sed de his modò facis: que anni huius sunt reliqua prosequamur.

Hunc ipsam annum Domini octogelimumquartum supra quadringentesimum signat sua Epistola ad Orestium, siue potius Orentium datā Sidonij b Apollinaris cum numerat a tempore sui Episcopatus tres Olimpiadas; quem superius vidimus creatum Aruernensem Antistitem anno Domini quadringentesimo septuagesimo secundo. Interpellatus enim a viro docto & poetis facultatibus satis ex cultro Orentio Tarraconenis, vt carmen aliquod se fertili de promptum ingenio mitteret; ipse se excusans, hæc paucis:

Veni in nostras a te profusa penna manu, qua trahit multam similitudinem de sale Hispano in iugis caso Tarraconenisibus. Nam recentem illa vada & salis est, nec inueni propter hoc ipsum nullam minis, sed sermo dulcis & propositio vobis ser. Sic enim oblectat de quo, quod turbat imperio, quippe que parum mentium quod ordinis agam, carmina a nobis non noua petet. Primum ab exordio religiosi propositio: huic principaliter exercitio renouant: quia nimium facilius possit accommodari, si me occupasset leuitas versusum, quem respicere carperat grauitas altionum. Tum præterea constat, omnem operam, si longa intercapitula quiescat, egre resumi. Quisnam enim ignoret, cum illi aut artificibus, aut artibus maximum deus vsu venire? Cuius, studia consuetudine non frequentantur, brachia in corporibus, ingenia pigrescunt in artibus: Vnde est & illud, quod sero correptus, aut raro, pliq arcum manus, iugis boi, equis freno rotellat. Insper desidia nostra verendum comi: ad hoc sententiam nostram inclinat, vt me, postquam in silentio decurri tres Olimpiadas, tam pudeat nouum poema conscribere, quam pigrat: hoc item nefas, etiam difficulta facti tibi negari, ergo assiduum tantū minus decipi decet, quanto constantius nris epulis am veterur. Tenemus ergo quippiam medium: & sicut epigrammata recentia modò nulla dicabo, ita literas (si que tacuerunt versus referre scilicet, an prætoris officij necessitate) miram tibi, petens, me tu suscitandi in ista pro uariator, vt me opineris nunquam ab huiusmodi conscripione

CXXX-IV. Phil. 2. 1. Cor. 10. 12. Cor. 12.

CXXX-V. DEE CONGREGIUM IN SVBLEVANDA AB OPRESSORIBVS ECCLESIA

CXXX-VI. Sidon. li. 9. epist. 12.

CXXX-VII. SIDONI AVSTOL AD OREN TIVM.

temperatum. Neque enim suffragio tuo minus augear, si forte digneris tam modestum potius, quam factum existimare. Vale. haec dicit Sidonius, quae Orentij occasione laud oportuit praetermissa.

CXXXVIII. ORENTIUS VITAE MISTAE NVS. Sigeb. de vit. illust. 674.

Potro hunc ipsum Orentium Tarraconensem, ad quem Sidonius scribit, & laudat, illum puto, qui postea Episcopus Elliberitanus interfuit Concilio Tarraconensi, licet Orentius pro Orentio, vel Oronius in diuersis exemplaribus scriptus inueniatur, & planè eundem cum illo, de quo Sigebertus: Orentius Commonitorium Fidelibus scripsit metro hierotico, ut mulceat legentem suam breuiloquio, id enim opinari, patriae nomen, ac studium poeticae facultatis, & in scribendo suauitas aequè à Sigeberto, atq; à Sidonio laudata, facile persuadent. Dolemus nobilis ingenij omnia perisse monumenta, imò & nomen ipsum ferè obliuione sepultum, quod vix tandem eruderetur, obrectaque robigine purgari reddere liceat. At de Orentio satis. Post primum verò nostrorum Annarium editionem contigit, opportunè in lucem edi Antverpiae Commonitorium eius Orentij, in Iustina Martini Delno Societatis Iesv presbyteri, ab eodem quae doctis notis eluciatum, cui bene precamur, atque gratias agimus, & plantas nobile eius ingenium in huiusmodi sapientiae thesauris à ira obrutis Ecclesiae vsu restituentis indefesso studio laborate.

CXXXIX. GEMNAD. Scri. Lect. 6. 92. SIDONII SCRIPTA.

Quod verò ad ipsum Sidonium spectat: haud diu post haec putamus peruxisse: etenim non peruenisse ad tempora Anastasij Imperatoris, Gemnadius significare videtur, dum ipse scribens opus illud sub Anastasio, de Sidonio dum agit, sub Leone atque Celenone eum claruisse tradit. Porro de eius lucubrationibus agens: Scripsit inquit varia & orata volumina & sana doctrina homo siquidem tam diuinus, quam humanae litteris ad integram imbuitus, acerg. ingenio scriptis ad diuersos diuerso metro vel prosa temporum in usque volumina in quo quid in litteris possit, ostendit. Veram in Christiano vigore pollens, etiam inter barbara ferocitatis duritiam, quae eo tempore Gallos oppresserat, Catholicus, Pater, & loqui habetur in usque. haec ipse. Sed quae vexata à duobus Electis clericis ante obitum eidem illata fuerit, & quomodo in eodem seuerissimè vltis sit Deus, ex Gregorio hic describamus auditu dignam historiam: vbi enim ipse eius doctrinam & erga pauperes effusam largitatem enarrauit, haec subdit:

CXL. ORENTIUS VITAE MISTAE NVS. A. PRAEVS. P. KESBY. TERIS.

Cum, ad officium Dominicum fuisse mancipatum, & sanctum egrotare in saeculo vitam, surrexere contra eum duo presbyteri, & ablati ei omni potestate à rebus Ecclesiae, arctum ei vitium & tenem relinquentes, ad summam eum contumeliam redegere. Sed non longi temporis spatium in illam eius iniuriam diuina voluit sustinere clementia: nam vnus ex his nequissimis & indignis diei presbyteris, cum ante noctem manatus fuisset eum de Ecclesia vel le extrahere, signum ad matutinam audiens fuisse commo. qm, feruens solle contra Sanctum Dei segerat, hoc iniquo corde expleto cogitans, quod die precedente tractauerat. Ingressus autem in seculum suum, dum eum purgare vitium, spiritum exhalauit. Expellabat enim puer à foris cum ceres dominum egressurum. Iamque adueherat lux, & satelles, imò, id est, alius presbyter miser nunciatum dicens: Vex ne tardaueris, vt quae nobis die hesternà conuenerat, pariter explicamus: Sed in responsa dare differret exanimis, eleuato puer velo offij, reperit dominum super cellulam secessu defunctum. Vnde incubitatum est, non minoris criminis huic rem esse, quam Arim illum, cui similiter in secessu sine interna disposita per partes inferiores egressa: quia nec istud sine heresipotes accipi, vt in Ecclesia non obstruatur sacerdoti Dei, cui ad pacendum omnes commiserunt: & ille seingerat potestati, cui neque à Deo, neque ab hominibus aliquid est commissum. Dehinc blatus sacerdoti, vno adhuc inueniente nihilominus in inico, sua restituitur potestati.

CXLI. QUID SIDONIVS DIXIT OBIVTIVS.

Factum est autem post haec, vt accedente febre egrotare coepisset, qui rogat suos, vt enim in Ecclesia ferrent. Cuius, illuc illatus suscipit conueniebat ad eum multum uo virorum ac mulierum, simulq; etiam & infantium plangentium, atque dicentium: Cur nos deseris, pastor bone, vel cur nos quasi orbatos derelinquis? Numquid erit nobis post transitum tuum vita? Numquid erit postmodum, qui nos sapientia saluificat, aut ad Dominici nominis timorem falsi prudentia rath. ne dicar quai? Haec & his similia populus

cum magno streitu dicebant, eadem aceris, spiritum in se sancto infuente, respondit: Nolite timere, de populo ecce pater meus Aprunculus vinit, & ipse erit sacerdos vester. Qui non intelligentes, perturbant eum loqui aliquid in excessu. Quo migrante, propheta ille nequaquam aliter ex duobus, qui remanserant, primum in omni facultatem Ecclesiae, tamquam si iam Episcopus esset, in brans cupiditate, praecipit, dicens: Tandem respexit in me Deus, cognoscens me in storem esse Sidonio largitum, est mihi hanc potestatem.

Cum, per totam urbem, perurbis foretur, adueniente die Dominico, qui imminet; osti trarsitu sancti viri, preparato epulo, iussit cum illo eius in domo Ecclesiae inuolare: despectus, semordus, primum, exornabit in toro. Cui oblatio pincerna poculo ait: Dominus mi, vidi somnium, quod si permitit, edicam. Videbam hanc nocte Dominicam, & ecce domus magna, & in domo erat thronus positus, in quo quasi iudex resedat, cui nulli potestate praesantior: cui adfistebant multi sacerdotum in alio vestibus, sed & promissus populorum turba valde innumerabilis. Verum cum hac tripudiu contemplerer, conspicio eminus inter eos beatum Asar Sidonium, & cum presbytero illo tibi carissimo, qui ante hos paucos annos de hoc mundo migrante, attente litigantem, quo donato suber Rex, vt in imis carceris angustis reclusus, ablatio, ipse, ceterum fugge, it, dicens, te in eo scilicet, propter quod ille prius damnatus fuerat, fuisse participem. Verum vbi iudex, quam ad te transiit, ter, solute caput inquireret, eo me reliquos occultare capis, & a tergo specti tractans apud memetipsum, ne forte ego, qui notus sum homini, mittat.

Dum haec mecum tacito voluerem, amotis omnibus remansissimus in publico: vocatus, & iudice, proprius accedo. Cum vixisset atque splendorem contempsit, capis bebis esset, turbare pater meum. Et ille: Ne timeas puer, inquit, sed vade, ad presbytero illo: Veni ad respondendam causam, quia Sidonius te accessit & deprecatus est. Tu verò ne moram facias ad eundem: quia sub grauius respiciatur mihi praecipit Rex illi de his loqui, dicens: Si acceris, morte postquam morieris. Haec eo loquente, ceterum presbyter, elapso de manu calice, reddidit spiritum: ac de recubitu ablatus, mortuus sepultus, & mandatus est, possessum in senatum cum saculice suo. Tale iudicium super contumaces clericos Dominus in hunc perculit modum, vt vnus Arij foret tur mortem, alius tanquam Simon Magus, Apelle sancti oratione ab excessu superbiae praecipit aliter cur. Quis non ambiguntur pariter possidere tartarum, qui simul egrotant neque contra sanctum Episcopum suum.

Intraea cum iam terror Eraticorum resonaret in his partibus, & omnes eos amore desiderabili cuperent regnare, sanctus Aprunculus Langonica ciuitatis Episcopus apud Burgundiones capiti haberi susceptus, cum quo odium de die in diem crecebat, iussus est, vt illum gladio feriretur. Quo ad eum perlato nuncio, nocte a castro Diuonensi per murum celsissimus, Aruernos aduenit, vbi quae iuxta verbum Dignini, quod populus in ore S. Sulpitij, vnde cum datur Episcopus, haec Gregorius. Ad Aprunculum hunc spectare videtur Aperiletidem Arcae neni matre ortus, & Aruernis educatus, ad quem exiit eundem Sydonij epistola, quae ad partium cum nihil est reuocae. Quantum verò temporis Aprunculus tederit, ignotatur: constat tamen in Aurelianensi Concilio sedisse eius tace llorem Euphasium. At cogimur post priorem editionem his ista addere, ob calumniam, quam patimur à nono Scholiaste in Sidonium Apollinarem, cum de Aprunculo agens, haec ait: Male etiam Barotius hunc Aprunculum putat esse Aprum, de quo supra lib. 3. apud. 21. non ita dixi, vt vides Lector (te appello) eum esse Aprunculum cum Apro, sed tantum ex eadem patria & cognatione nominis videri illum ad hunc spectare. quod existimare vel opinari quis prohiberit ipse conti adicendi & redarguendi quodam velut percutus castro, illo mendacis, cum verò ex nostrorum scriptorum profert lectione, tacet, & suo vult ingenio tribuit, quod inuenit alieno multo labore paratum, quam digna sunt ista animo libero, iudicet omnes, cum tamen ipi non ingrati, cum quid iure corrigendum admonuit, eidem gratias agatibus & benè precemur. de quibus autem sententiam calumniam passi, vix debet erit Iacobus Simonandus, qui etiam quantum icholia illa schola indigeant vix peritioris, vt vel voces ipsas auctor dicit Ecclesiasticis, & quam multipliciter in eis errauerit: cuique intuenti aperi illimè demonstrabit, cum suas in Sidonium an respium

CXLII. VITAE MISTAE NVS. Sigeb. de vit. illust. 674.

CXLIII. SIDONII SCRIPTA.

CXLIV. SIDONII SCRIPTA.

Sidonij 4. apud.

elucu-

Handwritten notes in the left margin, including 'SVTH' and '8'.

clucubatas edet Notationes: deponeret tunc plane factum, cum sentiet se discipulum, qui magnus fidei vifus est esse magister; erubesceret cum videret seredaum sub ferulam, & ingemisset Saurus sentiens non se verum.

IESV CHRISTI Annus 485.

FELICIS PAP. ZENONIS IMP. II. Annus 3. ODOACR. REG. IO.

I. OVICRA FACIA O INTRA ELI ECCESTE SIA.

SYMMACHO Consule absque collega notatur in Fastis tam Grecis, quam Latinis presens annus Domini quadragesimus octogesimus quintus, quo res Orientalis Ecclesie in deterius dilabuntur, cum pulvis (vtdictum est anno superiori) Orthodoxis, & suffedis in eorum locum hereticis, vel saltem communicatoribus hereticorum, tenebra vndique sparse impietatis terram vbi que horrendam noctem induxerunt: vt cum Hieremia lugubre illud exclamandum ingiter fuerit: *Quomodo obstitit caliginis in furore suo Dominus filium Sion.* cum tamen officio non defuerit Felix Papa, qui exemplo Domini b, qui vulnerat & medetur, post damnatum Acacium Constantinopolitanum Episcopum, malorum omnium (vt demonstratum est) & auctorem & propagatorem, ipsum filium tenebrarum in lucem, & desertorem reuocare ad Ecclesiam omni studio laborauit.

II. INVITATA ACACIUS AD RESIPISCENTIAM.

Egisse id in primis eundem Pontificem per Andromachum virum illustrem, testatur est Gelasius Papa in Communitorio ad Faustum, vbi hac habet: *Illud autem nimis est impudens, quod Acacium veniam postulasse consingunt, & nos extitisse difficile. Testis est frater veser, filius meus, vir illustris Andromachus, qui & a nobis abundanter instructus est, vt corroboraretur Acacium, de postea obstinatione, respicere, & ad sedis Apostolica remanere consortium: Qui que se, sub iurcurando, magis cum eodem mol. tonibus egisse testatur: nec ad ea, qua recta sunt, potius desistit, sicut rerum probatur effectus.* hac Gelasius de Romanans Ecclesia eo tempore, cum Felix Papa illi praesert, non autem postquam in locum eius se posse Gelasius est subrogatus, nam tunc iam Acacius defunctus erat. At ille quidem instat illius propheticæ bestiae, indurauit cor suum tamquam lapidem, & vt est in Iob, instat fabrilis in eudis, ne crebro percussus, mallei verbi Dei cederet iocibus, sed magis ex pijs sanctisque monitis obrigetecet; optimè imitatus auctorem suum, proximus ille comes accedens, qui Rex dicitur super omnes filios superbiae, cum rebelians aduersus eum, a quo amplissimam accepit dignitatem, Vicariam dico praesenturam Apostolicæ sedis, tantà sibi delegatà à Simplicio Papa auctoritate, in ipsum auctorem, atque eius successorem Felicem arma conuertit, quibus vnuerfam Orientalem Ecclesiam perturbauit. de cuius vsque ad mortem obstinatione hac idem Gelasius per ironiam: *Sed re verà tali percussus perna respicit, correptionem promissa, emendat errorum; aut illi tractatus lenior voluerit coerceri: quietiam verbera dura non sensit: quo in sua perfidia & damnatione moriente, &c.*

III. INANIS TERRORE VERGATO BEINSGO RYM AGACI.

Ex officijs igitur (vt vidimus) per Apostolicam sedem adhibitis ad curationem inflicti Acacij vultus, plane detegitur, quam calumiosè eius post obitum defensores cauillare conati sint illarum in eundem anathematis à Felice sententiam, quòd in eius sine Pontifex illa verò posuerit: *Apostolicæ auctoritate damnatus, nunquam anathematis vinculo excludens.* quali excluderet omnino eum à vesia per poenitentiam consequenda. Nam quoniam pacto ianuam misericordie prorsus clausisse Acacio Felicem Papam per illam sententiam dicere potuerant, cum ipse Felix, & eum reuocaret in Ecclesiam, tanto opere requisierit: Sed sic quidem numquam absoluedum ad calcem ponit, si in errore peristeret, quòd aduersus eos Gelasius agens in tractatu de Anathemate pluribus docet. Qui itaque Acacio nõ defuit omni consilio, idem Felix Papa in officio continere studuit eos, qui reliqui erant in Oriente, Orthodoxos

Episcopos, ne cum hereticis communicarent: Iam si id quidem praestitisse Felicem ex datis litteris ad Illyricos Praefules, quarum Gelasius meminit.

In tantis autem Orientalis Ecclesie offusis vbi que tenebris, fecit Deus in insula Cypri ad illuinationem veritatis splendescere lumen suum, cum veluti rediuuius collega Pauli Apostoli S. Barnabas vna cum S. Marthæ Evangelio, quo potissimum Christi vera humanitas comprobatur, in opprobrium Eurychianæ heretis tunc graffantis apparuit, certis signis, miraculorum virtute veluti digito, vbi Catholica fides esset, edocens. Historia quidem omni acceptatione dignissima, omnium assertionem atque confessionem recepta, ab egregio viro illius temporis Alexandro monacho Orthodoxo scripta, extat: quam vt egregium monumentum, & lucernam in caliginoso loco lucentem, ad Dei iammam in sua Ecclesia moderanda prouidentiam commendandam, hic tibi opportunè intexendam putauimus. Eam quòd ad tempus spectat, cum hæc cuncta auctor contigisse tradat, simul ac pulso in Oasim S. Calendiortæ, immillus est in Antiochenam Ecclesiam Petrus Iulio, & iam vexare Orthodoxos omnes aggressus; in his planè eam rem conuenire temporibus, certum est. Quo igitur tunc temporis transacta sint, idem auctor verbis istis aggreditur enarrare:

Tibi Zeno Imperator beatum Calendiorem Patriarcham in Oasim exulem releuauit, Fullone Antiochena sedis Episcopum videntes, qui vt impius, & nullam spem reliquam habens, tyrannidem ipsam impune vel scelerate potius exercebat, interficiens, profribens, & omnes eos fugans, qui noloant cum eius impietate communicare. Sed hæc quidem missa faciam, cum multa sint, & propria historiam requirant. Conseret autem se oratio nostra ad id, quod magis urget, vt S. Apostoli Barnabæ gratiam omnibus nota faciamus; & quantà patriam suam curà & benignitate profsequatur, declaremus. Cum nondum contentus esset Petrus Iulio innumera bilibus illi malis, quibus Orientis partes affecit: in pro nuncias etiam illas, qua nihil ad eum pertinebant, manus iniecit. Cum enim Imperatoris, & Aram, qui erant apud Imperatorem gratiosè nitentem auro sibi coparasset, ipsius etiam Dei legem deturpi: contempfit: & Cyprios homines Dei & fides amatores ac recta sentientes omnimodo vexare cogitauit: quoniam eius insula habitatores pietatem à patribus suis traditam seruantes, reprobabant cum eius impietate communicare.

Itaque Cypri sedem sanctissimam, & à principio inde vsque ab Apostolorum tempore liberam, ipse arripere & sibi subigere aggressus est: idq; ad Imperatorem retulit, saluum deserens, ac dicens: *Quoniam verbum Dei ab vrbe Antiochia ad Cyprum insulam manauit: ob id Cypri Ecclesiam sub Antiochena sedis Patriarcha esse oportet, quandoquidem Apostolica & Patriarchica sedes est. Hac ille recta fide & sententia defensor contendebat; cum tamen non ignoraret ea, qua in vrbe Episcopi sancta iila Synodus, Cyrillo presidente, definerat, à se violari acque corrumpi.* Extant quidè eius rei Acta Synodalia eisdem Ephelini Concilij s, quorum suo loco meminimus, Subdit his verò hæc mox Alexander: *Sed pietatis paco & sanctissimus Apostolus Barnabas patrie sue opportuno tempore subrogatus, illius Petrus Iulianam, vel malitiam potius redarguit.*

Cum enim Episcopo Salamina iussu iussit ad vrgiam urbem se conferre, & aduersus Antiochenorum Patriarcha causam dicere, praetimore corpecebat, & nonnulli illius infidias suspectas habens. Considerabile, lector, amabo te, vitatum morem hereticorum, nempe à sententia ab œcumenica Synodò lata prouocare ad Imperatorem: insuper & illud prorsus Antiocheno Patriarcha indignum, quòd cum post Alexandrinum censetur Antiochenus primus Episcopus Orientis, subijct se tamen iudicio Constantinopolitani Episcopi. Ex quibus quasi per transeunam, in pro apertè nimis intueri & intelligere valeas, cur Acacius nefandi heretici sepe damnati patrociniū suscepisset, & communicationem amplexus esset, ea nimirum ex causa, quòd Fullo nequissimus turpiter ei cessisset primatus contra Leonis Papæ & successorem Pontificum Romanorum sententiam. Sed pergit Alexander:

Erat tunc Salamina vrbe Episcopus Antheimus vir cum primis admirabilis quod ad rectam fidem & vna innocenciam pertineret.

Græ. sp. 1. IV. CORVS S. BARNABÆ RAPER. FVM ET CVM EV. ANGLI. IM. MAT. THAI.

Extat ap. Sur. de. i. l. i. v. q. 1. v. 1.

QVA PE. TRVS FVL. LO ADVER. SVS CA. 3. THOL. COS MO. LITV. MIT.

VI. PETRVS FVLLO NI. TIV. CONTRA ACTA IN CONCILIO EPHESENSI.

CCV. Ep. de. 2. app. d. c. 4. ad. Pelt.

VII. PETRVS FALLO DE. PERT A. GACIO.

VIII. PRIMA AP. PARTIO. S. BARNABÆ. S. S.